

2017

KIRKLARELİ TİCARET BORSASI LİSANSLI DEPOCULUK FİZİBİLİTESİ

KIRKLARELİ TİCARET BORSASI

KIRKLARELİ TİCARET BORSASI LİSANSLI DEPOCULUK FİZİBİLİTESİ PROJESİ

TR21/16/DFD/0006

Bu fizibilite raporu Trakya Kalkınma Ajansı'nın 2016 yılı Doğrudan Faaliyet Desteği Programı çerçevesinde desteklenen "Kırklareli Ticaret Borsası Tarımsal Ürün Depolama Fizibilitesi Projesi" kapsamında hazırlanmıştır. İçerik ile ilgili sorumluluk Kırklareli Ticaret Borsasına aittir. Trakya Kalkınma Ajansı'nın ve Kalkınma Bakanlığı'nın görüşlerini yansıtmaz.

Bu çalışma Progem Eğitim Danışmanlık Ltd. Şti. tarafından Kırklareli Ticaret Borsası için Trakya Kalkınma Ajansı'nın 2016 Yılı Doğrudan Faaliyet Desteği Programı çerçevesinde uygulanan TR21/16/DFD/0006 referans numaralı Kırklareli Ticaret Borsası Tarımsal Ürün Depolama Fizibilitesi Projesi kapsamında hazırlanmıştır. © 2016-2017

A. YÖNETİCİ ÖZETİ

Ekonomik ve sosyal nitelikli bir yapısal değişimin bölge bazında gerçekleşmesini öngören bölgesel kalkınma, birçok açıdan ülke ekonomisine yarar sağlamaktadır. Bölgesel kalkınma politikasının belirlenmesi ve uygulanması bu noktada büyük önem taşımaktadır. Bölgesel kalkınma sürecinde tarımsal kalkınmayı destekleyen uygulamalar sayesinde tarımsal ürün potansiyeli yüksek bölgelerde önemli gelişimler görülmektedir. Tarımsal ürünlerin üretim sürecinden satış sürecine kadar tüm aşamalarında planlı ve teknoloji bazlı süreçler uygulanarak verimlilik ve etkinlik sağlanabilmektedir. Hububatların hasattan sonra depolanması için uygulanan en verimli organizasyon ise lisanslı depolardır. Hububat üretiminde Türkiye'nin önemli merkezlerinden biri olarak kabul edilen Kırklareli'ne kazandırılacak lisanslı depo ile tarımsal üretimde yüksek verimlilik sağlanması hedeflenmektedir.

Depolamaya uygun nitelikteki standardize edilebilen temel ve işlenmiş tarım ürünlerinin standartlarının belirlenerek emniyetli ve sağlıklı koşullarda lisanslı depo işletmelerine ait depolarda depolanmasını ve bu ürünlerin ticaretinin yine bu işletmeler tarafından düzenlenen ürün senetleri vasıtasıyla yapılmasını amaçlayan 5300 sayılı Tarım Ürünleri Lisanslı Depoculuk Kanunu 17/02/2005 tarihinde Resmi Gazetede yayımlanarak yürürlüğe girmiştir.

Lisanslı depoculuk faaliyetleri sayesinde hasat dönemlerindeki arz yığılmaları nedeniyle oluşan fiyat düşüşleri önlenmekte, piyasayı bozucu müdahalelerin önüne geçilmekte, ürünlerde kalite standartları yakalanmakta, üreticilerin ürün senetleri sayesinde krediye ulaşım olanakları artmakta ve tarım ürünleri ticareti kayıt altına alınabilmektedir.

Topraklarının önemli bir bölümünde hububat üretimi yapılan Kırklareli'nde tarımsal ürün miktarının artış göstermesiyle mevcut depolama alanlarının kapasitesinin yetersiz kalacağı öngörülmektedir. Sulu tarım alanlarının yaygınlaşması ve tarım tekniklerinin iyileşmesi bu sonucu doğuracaktır. Ülkemizin önemli hububat üretim alanlarından olan Kırklareli'nde üreticinin, tacirlerin ve vatandaşların maksimum düzeyde fayda sağlayacağı lisanslı depo ile ilin sosyoekonomik gelişimine katkı sağlanacaktır.

Kırklareli Ticaret Borsası Lisanslı Depoculuk Fizibilitesi çalışmasında ilde tarımsal depolamada ihtiyaç duyulan gereksinimler ve karşılaşılan güçlükler ortaya konulduktan sonra lisanslı depo kurulmasının ne kadar gerekli olduğu ortaya konulmaya çalışılmış ve lisanslı deponun kuruluşuna dair fizibilite raporu hazırlanmıştır. Çalışma Trakya Kalkınma Ajansı tarafından 2016 Yılı Doğrudan Faaliyet Desteği Programı kapsamında desteklenmektedir. Bu çalışmayı en başından itibaren destekleyen Trakya Kalkınma Ajansı yetkililerine en içten teşekkürlerimizi sunuyoruz.

Adnan HACİBEBEKOĞLU

Progem Eğitim Danışmanlık Ltd. Şti.

Genel Müdür

B. EKİP ÖZGEÇMİŞLERİ

ADNAN HACİBEBEKOĞLU

1981 yılında Kahramanmaraş'ta doğan Adnan HACİBEBEKOĞLU Erciyes Üniversitesi İşletme Bölümü mezunudur. 2000-2004 yılları arasında mobilya ve finans sektörlerinde çeşitli görevlerde bulunmuştur. 2004 yılından bu yana ise Türkiye'deki hibe programları, yerel kalkınma ve yatırım alanlarında danışmanlık yapmaktadır. Halen Türkiye'nin birçok bölgesinde yerel yönetimlere, oda ve borsalara, sivil toplum kuruluşlarına ve KOBİ'lere bu alanlarda eğitim ve danışmanlık hizmeti veren Progem Danışmanlık şirketinin Genel Müdürlüğünü yapmaktadır. Aynı zamanda birçok sivil toplum kuruluşuna üyeliği bulunan HACİBEBEKOĞLU 2009 yılından bu yana Ekonomik ve Sosyal Gelişim Derneğinin Yönetim Kurulu Başkanlığı görevini yürütmektedir. Yerel, ulusal ve uluslararası yayın organlarında çok sayıda makalesi ve raporu yayınlanan HACİBEBEKOĞLU iyi derecede İngilizce bilmektedir.

MELİHA HACİBEBEKOĞLU

1981 yılında Kayseri'de doğan Meliha HACİBEBEKOĞLU Erciyes Üniversitesi İşletme Bölümü mezunudur. 2004-2006 yılları arasında petrol ürünleri sektöründe yöneticilik görevinde bulunmuştur. 2006 yılında Yozgat Ticaret ve Sanayi Odasında Proje Koordinatörü olarak görev alan HACİBEBEKOĞLU 2007 yılından beri Türkiye'nin birçok bölgesinde yerel yönetimlere, oda ve borsalara, sivil toplum kuruluşlarına ve KOBİ'lere bu alanlarda eğitim ve danışmanlık hizmeti veren Progem Danışmanlık'ta Araştırma Uzmanı görevini yürütmektedir. Aynı zamanda birçok sivil toplum kuruluşuna üyeliği bulunan HACİBEBEKOĞLU 2009 yılından bu yana Ekonomik ve Sosyal Gelişim Derneği'nin Yönetim Kurulu Üyeliği görevini yürütmektedir. Ulusal ve uluslararası çok sayıda proje yürütme deneyimi bulunan HACİBEBEKOĞLU iyi derecede İngilizce bilmektedir.

ÖZGE MADEN

1989 yılında Antalya'da doğan Özge Maden, 2012 yılında Çankaya Üniversitesi Siyaset Bilimi ve Uluslararası İlişkiler Bölümünden mezun olmuştur. 2014 yılında İçişleri Bakanlığı Dernekler Dairesi Başkanlığınca verilen Projeler Bağımsız Değerlendirici Eğitimine katılarak Bakanlık tarafından Bağımsız Değerlendirici olarak görevlendirilmiştir. Aynı yıl İvedik Organize Sanayi Bölgesi Yönetim Kurulu bünyesindeki Strateji Geliştirme ve Ar-Ge Yönetimi /Teknoloji Transfer Ofisi'nde 8 ay boyunca TÜBİTAK, KOSGEB, TTGV, Kalkınma Ajansı gibi kurumlar tarafından yayınlanan devlet destek programları üzerinde Proje Uzmanı olarak görev almış ve çeşitli projeler yazarak yürütülmesini üstlenmiştir. 2014 yılından itibaren Türkiye genelindeki özel sektör, sivil toplum kuruluşu ve kamu kurumlarının ihtiyaçlarına yönelik olarak proje döngüsü yönetimi ve girişimcilik alanlarında eğitim ve danışmanlık hizmetleri sağlayan Progem Danışmanlık'ta Proje Yazarı olarak çalışmaktadır. İyi derecede İngilizce bilmektedir.

İçindekiler

1. BÖLÜM: GENEL BİLGİLER.....	8
1.1 Çalışmanın Amacı ve Kapsamı	8
2. PROJENİN TANIMI VE KAPSAMI.....	9
2.1. PROJENİN ARKA PLANI	9
2.1.1. SOSYOEKONOMİK DURUM.....	9
2.1.2. SEKTÖREL VE/VEYA BÖLGESEL POLİTİKALAR VE PROGRAMLAR	10
3. LİSANSLI DEPOCULUK	12
3.1. KURUMSAL YAPILAR VE YASAL MEVZUATLAR.....	12
3.1.1. YASAL MEVZUAT	12
3.1.2. LİSANSLI DEPOCULUĞUN HEDEFLERİ	12
3.1.3. LİSANSLI DEPOCULUK SİSTEMİNİN TARAFLARI	15
3.1.4. LİSANSLI DEPOCULUK SİSTEMİNİN AKTÖRLERİ	16
3.1.5. LİSANSLI DEPOCULUK SİSTEMİNİN İŞLEYEBİLMESİ İÇİN GEREKLİ ŞARTLAR.....	16
3.2. LİSANSLI DEPO ŞİRKETİNİN KURULUŞU VE FAALİYETE GEÇİŞİ.....	17
3.2.1. ŞİRKET KURULUŞU İÇİN İSTENEN BELGELER	17
3.2.2. FAALİYET (LİSANS) BELGESİ ALMAK İÇİN İSTENEN BİLGİ VE BELGELER	18
3.2.3. ÜCRET TARİFESİ	20
3.2.4. PRİM İNDİRİM TARİFESİ	20
3.2.5. ÜRÜNÜN LİSANSLI DEPOYA TESLİMİ (ELEKTRONİK ÜRÜN SENEDİ İHRACI SÜRECİ)	21
3.3. LİSANSLI DEPODA YAPILAN İŞLEMLER.....	21
3.4. ELEKTRONİK KAYIT KURULUŞUNDA YAPILAN İŞLEMLER (MKK)	22
3.5. TAKASBANK'TA YAPILAN İŞLEMLER.....	23
3.6. ELEKTRONİK ÜRÜN SENETLERİ (ELÜS) TAKASI	24
3.7. ÜRÜNÜN LİSANSLI DEPODAN ALINMASI (ELEKTRONİK ÜRÜN İPTAL SÜRECİ)	24
3.7.1. ÜRÜN TESLİMİNDE ELEKTRONİK KAYIT KURULUŞUNDA YAPILAN İŞLEMLER (MKK)	24
3.7.2. ÜRÜN TESLİMİNDE LİSANSLI DEPODA YAPILAN İŞLEMLER.....	25
3.8. LİSANSLI DEPOCULUK TAZMİN FONU VE ZARARLARIN KARŞILANMASI.....	26
3.9. LİSANSLI DEPOLARIN TAKİP VE DENETİMİ.....	28
3.10. LİSANSLI DEPOCULUKTA YASAKLAR, HUKUKİ VE CEZAI SORUMLULUK	30
4. LİSANSLI DEPO UYGULAMA ÖRNEKLERİ	33
4.1. DÜNYADA LİSANSLI DEPOCULUK UYGULAMALARI	33
4.1.1. AMERİKA BİRLEŞİK DEVLETLERİ	33
4.1.2. KANADA	34

4.1.3. TANZANYA	34
4.1.4. BULGARİSTAN	35
4.1.5. MACARİSTAN	36
4.2. TÜRKİYE’DE LİSANSLI DEPOCULUK UYGULAMALARI	37
4.2.1 TÜRKİYE’DE LİSANSLI DEPOCULUK	37
4.3. YASAL ÇERÇEVE	40
4.3.1. VERGİ İSTİSNALARI, DESTEKLER VE TEŞVİK DURUMU	41
5. BÖLÜM: PROJENİN YÜRÜTÜLECEĞİ BÖLGE.....	44
5.1. PROJENİN UYGULAMA ALANI.....	44
5.2. COĞRAFİ, FİZİKSEL VE EKONOMİK ÖZELLİKLER	44
5.2.1. COĞRAFİ ÖZELLİKLER.....	44
5.2.2. FİZİKSEL ÖZELLİKLER	45
5.3. EKONOMİK ÖZELLİKLER	47
5.3.1. TARIM	47
6. BÖLÜM: GİDER KALEMLERİNİN BELİRLENMESİ.....	51
6.1. LİSANSLI DEPOCULUK ŞİRKETİ İŞLETME GİDERLERİ.....	52
6.1.1 İLK MADDE VE MALZEME GİDERLERİ	52
6.1.2. PERSONEL GİDERLERİ	53
6.1.3. ELEKTRİK, SU VE GAZ GİDERLERİ	53
6.1.4. TAMİR VE BAKIM GİDERLERİ	53
6.1.5. TAŞIMA GİDERLERİ	53
6.1.6. HABERLEŞME GİDERLERİ	53
6.1.7. DIŞARIDAN SAĞLANAN DİĞER FAYDA VE HİZMETLER.....	54
6.1.8. BAĞIMSIZ DENETİM GİDERİ.....	54
6.1.9. SİGORTA GİDERLERİ.....	54
6.1.10. KATILMA PAYLARI.....	54
6.1.11. İLAN REKLAM YAYIN VE SERGİ GİDERLERİ	54
6.1.12. DİĞER ÇEŞİTLİ GİDERLER.....	54
6.1.13. VERGİ, RESİM VE HARÇ GİDERLERİ	55
6.1.14. AMORTİSMAN VE TÜKENME PAYLARI.....	55
6.1.15. FİNANSMAN GİDERLERİ.....	55
6.2. LİSANSLI DEPOCULUK HİZMET SATIŞ FİYATLARI VE KOŞULLARI.....	57
6.3. TESPİT EDİLEN DEPOLAMA ÜCRETİNİN ÜRETİCİ VE SANAYİCİ YÖNÜYLE DEĞERLENDİRİLMESİ: 60	
7. EKONOMİK ANALİZ.....	61
8. EKONOMİK VE SOSYAL FAYDALAR	70
8.1. BEKLENEN SONUÇLAR VE RİSK ANALİZİ.....	70

Kaynakça.....	72
---------------	----

ŞEKİLLER

Şekil 1- Ürün Senedi İhraç Süreci.....	22
Şekil 2- Elektronik Ürün Senedi İptal Süreci	25
Şekil 3- Kırklareli Nüfusu Yıllara Göre Artış Grafiği.....	46

TABLolar

Tablo 1 - Kuruluş İzni Alan Lisanslı Depo İşletmeleri.....	38
Tablo 2 - Lisans Alan Lisanslı Depo İşletmeleri	39
Tablo 3 - Lisanslı Depoculuk Mevzuatı	40
Tablo 4 - Kırklareli Teşvik Oranları.....	43
Tablo 5 - Kırklareli Teşvik Oranları 2.....	43
Tablo 6- İl Merkezi Nüfus Dağılımı.....	45
Tablo 7- Yıllara Göre Kırklareli Nüfusu	46
Tablo 8 - Kırklareli İlçe Nüfusları.....	46
Tablo 9 - İl Nüfusunun Yaş Aralıklarına Göre Dağılımı.....	47
Tablo 10- Kırklareli İlçelere Göre Tarım Alanı Kullanımı.....	49
Tablo 11- Kırklareli İlçelere Göre Seçilmiş Tahıl ve Diğer Bitkisel ürünlerin Üretimi.....	49
Tablo 12 - Sabit Yatırım Giderleri	51
Tablo 13 - Personel Giderleri	53
Tablo 14 - Lisanslı Depo İşletme Giderleri	55
Tablo 15 - Lisanslı Depo Aylık Stok Miktarı.....	57
Tablo 16 - Lisanslı Depo Stok Miktarı ve Kira Ücreti.....	58
Tablo 17 - Lisanslı Depo 10 Yıllık Gelir Gider Tablosu.....	63
Tablo 18 - Gelir Gider Nakit Akış Tablosu	65
Tablo 19 - Gelir Gider Nakit Akış İndirgenmiş Tablosu	66
Tablo 20 - Yatırım Değerlendirme Kriterleri	68
Tablo 21 - Yatırım Değerlendirme Kriterleri (İndirgenmiş).....	69

1. BÖLÜM: GENEL BİLGİLER

1.1 Çalışmanın Amacı ve Kapsamı

Trakya Bölgesi ve Kırklareli’nde önemli miktarda üretilen stratejik öneme sahip olan başta buğday olmak üzere diğer tahıl ürünlerinin ekonomik değerinin artırılması konusundaki çalışmalara katkı sağlamak amacıyla tahılda lisanslı depoculuk ihtiyacının belirlenmesi ve lisanslı depoculuk işletmesi kurulmasına yönelik olarak bu fizibilite raporu hazırlanmıştır.

Rapor kapsamında yapılan araştırma ile lisanslı depoculuk işletmesinin kuruluşu hızlandırılarak ve etkin bir işleyiş sistemine sahip olması sağlanarak ilde faaliyet gösteren çiftçilerin ve tacirlerin ekonomik gelişiminde önemli bir fırsat sağlanacaktır.

Bu çalışma kapsamında Kırklareli’nde faaliyet göstermesi planlanan lisanslı depoculuk işletmesinin kuruluşuna dair fizibilite raporu hazırlanmıştır. Raporun bundan sonraki bölümü bu fizibiliteye dair detaylı bilgiler içermektedir.

Proje kapsamında literatür araştırması ve kurumlarla görüşmeler vasıtası ile veriler toplanmıştır. Veri toplama yöntemleri ile ilgili detaylı açıklamalar aşağıda yer almaktadır.

- Literatür Araştırması: Kırklareli’nde hububat ürünleri başta olmak üzere tarımsal üretimin mevcut durumu, sorunları ve karşılaşılan güçlükleri tespit etmek üzere internet ortamında geniş çaplı bir kaynak taraması yapılmıştır. Bu alana ait teorik çalışmalardan, istatistiklerden, bölgesel ve ulusal kalkınma planlarından, eylem planlarından, çalıştaylardan, doktora tezlerinden, uygulamalı proje ve araştırmalardan yararlanılmıştır. Başlıca başvuru kaynağı Kalkınma Bakanlığı, TÜİK, Gıda Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı, Kırklareli İl Gıda Tarım ve Hayvancılık Müdürlüğü, Trakya Kalkınma Ajansı gibi kurumlar tarafından gerçekleştirilmiş ilgili tüm yayın, raporlama, veri ve ortak akıl platformlarıdır.
- Lisanslı Depoculuk İşletmeleri Görüşmeleri: Fizibilite raporunun hazırlanmasında gerekli olan verilere ulaşabilmek için Edirne, Tekirdağ ve Lüleburgaz’da faaliyet gösteren 3 lisanslı depoculuk işletmesi ziyaret edilerek yüz yüze görüşmeler vasıtasıyla çeşitli bilgiler elde edilmiştir.

2. PROJENİN TANIMI VE KAPSAMI

Kırklareli Ticaret Borsası Tarımsal Ürün Depolama Fizibilitesi projesi Trakya Kalkınma Ajansı 2016 yılı Doğrudan Faaliyet Destek Programı kapsamında desteklenmiştir. Proje Kırklareli Ticaret Borsası tarafından yürütülmüştür.

Projenin uygulama süresi 3 ay olarak belirlenmiştir. Proje çıktısı Kırklareli’nde faaliyet gösterecek lisanslı depoculuk işletmesine yönelik fizibilite raporudur. Bu rapor kapsamında lisanslı depoculuk işletmesinin kurulacağı bölgeye ait bilgiler, lisanslı depo kuruluş prosedürleri, lisanslı depolara yönelik destekler, çiftçilerin ve tacirlerin ihtiyaç analizine yönelik bilgiler, lisanslı deponun yerleşim yeri ve fiziki yapısı, sunulacak hizmetler, hizmet ve organizasyon yapısı, iş modeli ve gelir kaynakları ve ilk 10 yıl için gelir gider tahminleri hakkında bilgiler verilmiştir.

Bu proje kapsamında kuruluş fizibilitesi hazırlanan lisanslı deponun Kırklareli il sınırları içinde Karaağaç gölü mevkiinde kurulması planlanmaktadır. Kırklareli lisanslı depoculuk işletmesinin kuruluş amacı Kırklareli ve çevre illerde yetiştirilen tahıl ürünlerinin ekonomik değerinin korunmasına katkı sağlanması olacaktır. Projenin hedefindeki kitle içinde Kırklareli’nde ve çevre illerde faaliyet gösteren çiftçiler, tacirler, Kırklareli Ticaret Borsası ve Borsa üyeleri yer almaktadır.

Kırklareli’nde mevcut durumda lisanslı depo bulunmamaktadır. Üreticiler ve tacirler hububatların depolanması ve ticaretini çevre bölgelerde faaliyet gösteren lisanslı depolar aracılığıyla gerçekleştirmektedir. İlde yıllık 1.073.405 ton hububat üretimi yapılması lisanslı depoculuk işletmesine olan ihtiyacı artırmakta ve bu alanda yatırım yapılmasını zaruri kılmaktadır.

2.1. PROJENİN ARKA PLANI

2.1.1. SOSYOEKONOMİK DURUM

TR21 Trakya Bölgesinde cari fiyatlarla sektörlerin katma değeri incelendiğinde tarım sektörünün payının %11,5 olduğu görülmektedir. Bölgede %52,9 ile en yüksek pay hizmet sektörüne ait olup bunu %35,6 ile sanayi sektörü takip etmektedir. Tarım sektörünün üretilen bölgesel gayrisafi katma değer içindeki oranı diğer sektörlerle göre daha az pay alırken tarım sektöründe istihdam edilen nüfusun oranı diğer sektörlerle yakındır. 2015 yılı verileri incelendiğinde Kırklareli ilinin GSYH’nin sektörel dağılımı %49 sanayi, %39 hizmetler ve %12 tarım sektörü şeklindedir. Kırklareli tarımsal gayri safi üretim değerlerinin %76,6’sını bitkisel üretim, %23,4’ünü hayvansal üretim oluşturmaktadır. Bu açıdan ele alındığında ve sanayi sektörü içinde tarımla ilgili sektörlerin de yer aldığı düşünüldüğünde tarımın Kırklareli için önem arz eden bir sektör olduğu görülmektedir. Bu nedenle proje Kırklareli’ndeki rekabet

gücünün ve üretimden elde edilen katma değer artırılmasına, yenilikçi yatırımların desteklenmesine ve ortak teknoloji kullanımının yaygınlaştırılmasına hizmet edecektir.

Kırklareli’nde 2015 yılı TÜİK verilerine göre 2.272.427 hektar alanda tarımsal faaliyet yürütülmektedir. Çiftçi Kayıt Sistemine göre ise il genelinde 17.498 kişi tarımsal faaliyet yürütmektedir. İlde 2.201.243 hektarlık alanda tarla bitkileri üretimi, 25.851 hektarlık alanda sebze üretimi, 22.749 hektarlık alanda ise meyve ve uzun ömürlü bitki üretimi yapılmaktadır. Yıllık 1.287.207 ton tarla bitkileri üretimi, 54.147 ton sebze üretimi, 11.339 ton meyve ve uzun ömürlü bitkiler üretimi gerçekleştirilmektedir. 2016 yılı verilerine göre tarla ürünlerinde yıllık 483.178 ton buğday, 170.278 ton ayçiçeği, 24.824 ton arpa ve 9.867 ton şekerpancarı üretilmektedir. Meyve ürünlerinde yıllık 2.941 ton elma, 1.489 ton üzüm, 2.958 ton erik, 869 ton erik, 790 ton şeftali üretimi yapılmaktadır. Sebze ürünlerinde ise yıllık 20.306 ton karpuz, 7.183 ton domates, 4.122 ton biber, 2.535 ton soğan, 1.423 ton lahana üretilmektedir. 2013 yılı ekonomik faaliyetlere göre ihracat verilerinde ilin tarım ve ormancılık ürünleri ihracatı 21 milyon 350 bin dolardır. Yine aynı yıla ait iş kayıtlarına göre girişim sayısı verilerinde tarım, ormancılık ve balıkçılık sektörüne ait girişim sayısının 621 olduğu görülmektedir. İldeki tarımsal üretime karşın gerçekleştirilen ihracat oranının düşük seviyede olması kurumsal pazarlama ve ürünlerin muhafaza edilmesinde sorunlar yaşandığını göstermektedir. Üretilen ürünler il genelinde, TR21 bölgesinde ve ulaşım sırasında özelliğini kaybetmeyecek mesafedeki diğer illerde satılabilmektedir. Bu durum ilde lisanslı depoculuk işletmesine olan ihtiyacı tekrar göz önüne sermektedir. İlde Kırklareli Ticaret Borsasının kuracağı lisanslı deponun faaliyete geçmesiyle ürünler kalitesini kaybetmeden muhafaza edilebilecek ve değer kaybı yaşamayacak tarımsal ürünler rahatlıkla istenilen bölgelere istenilen zamanda satılabilecektir.

İlin nüfusu 2016 ADNKS sonuçlarına göre 351.684 kişidir. Nüfusun %68,2’si şehirlerde yaşamaktadır. Şehirlerde yaşayan kişi sayısı 239.848, belde ve köylerde yaşayan kişi sayısı 111.836’dır. Kırklareli genç nüfus oranı bakımından Türkiye’nin en düşük 20. ili konumundadır. İlde genç nüfus sayısı 53.075 kişidir. İlde genç nüfusun %54,4’ünü genç erkek, %45,6’sını genç kadınlar oluşturmaktadır. Bölge genelinde tarım sektöründe istihdam edilenlerin oranı her geçen yıl azalmaktadır. Proje ile Kırklareli’ne kazandırılacak lisanslı depoyla tarımsal üretimin artmasıyla elde edilecek artan gelir düzeyi sayesinde yeni yatırımların ortaya çıkması ve yeni istihdam olanaklarının yaratılması beklenmektedir. Tarım sektöründe yaratılacak yeni istihdam olanaklarının yanı sıra lisanslı deponun işletilmesinde görev alacak personellerin ilde yaşanan genç nüfus arasından seçilecek olması ildeki işsizliğin azaltılması çalışmalarına katkı sağlayacaktır.

2.1.2. SEKTÖREL VE/VEYA BÖLGESEL POLİTİKALAR VE PROGRAMLAR

Kırklareli Ticaret Borsası Tarımsal Ürün Depolama Fizibilite Projesi üst ölçekli politika, plan ve stratejilere uygun niteliktedir. Strateji, plan ve politikalarla desteklenen bu projenin üst ölçekli planlarla ilişkisi aşağıda yer almaktadır.

2014-2023 Taslak Trakya Bölge Planında bölgenin vizyonu; Yüksek katma değerli üretim yapısıyla doğal ve kültürel değerlerini koruyarak gelişen, işbirliği ve yenilik kültürünün egemen

olduğu, yaşam ve refah seviyesi yüksek Trakya'dır. Bu vizyon çerçevesinde oluşturulan plan 3 ana eksen üzerine kurgulanmıştır. Bu eksenler; İnsan ve Toplum, Yaşam ve Çevre ve Üretim ve Ekonomidir. Üretim ve Ekonomi eksenin genel amacı; Bölgenin potansiyel ve fırsatlarını değerlendirerek yenilikçi, yüksek katma değerli ve ihtisaslaşmış hizmet/üretim süreçleri ile dengeli gelişimin sağlanmasıdır. Bu açıdan ele alındığında Kırklareli Ticaret Borsasının kuracağı lisanslı depoculuk işletmesi Trakya Bölge Planı ile uyum sağlamaktadır. Proje kapsamında kurulacak lisanslı depo tarım üreticilerinin ürünlerini korumayı ve bölgede tarımsal faaliyetlerin gelişmesini amaçlayacaktır. Bu da üretilen ürünlerin katma değerini artıracaktır. Dolayısıyla üretim ve ekonomi ekseninde belirtilen yenilikçi ve yüksek katma değerli üretim süreçleri ile dengeli gelişim sağlanması hedeflenmiştir.

İlde lisanslı deponun faaliyete geçmesi sonucunda tarımsal ürünlerin raf ömürlerinin uzatılması, ürünlerde katma değer yaratılması gibi ana amaçların yanı sıra tarımsal faaliyetlere olan ilginin artırılması da hedeflenmektedir. Fizibilitenin hazırlanması sonucunda kurulumu yapılacak olan lisanslı depo ile ilin tarım sektöründen elde ettiği gelirden artış yaşanması beklenmektedir. Bu hedef doğrultusunda proje Trakya Kalkınma Ajansı 2016 Yılı Doğrudan Faaliyet Desteği Çağrı Rehberinin 2. önceliği olan bölgenin üretim ve lojistik altyapısının geliştirilmesine yönelik projelerin fizibilitelerinin ve/veya uygulama projelerinin hazırlanması ibaresine uyumluluk göstermektedir.

Proje bir başka yönden incelendiğinde lisanslı depo kurulması ile üreticilerin ve tüccarların bir arada düzenli bir şekilde faaliyet göstermeleri desteklenecektir. Lisanslı depoyu kullanan üreticiler kendi aralarında bilgi alışverişi yapabilecek, ürünlerini tahlil ettirebilecek, ürün kalitesini belirleyebilecek ve alacakları ürün senetleri ile bankalardan kredi kullanabilecektir. Bunun sonucunda ilde tarım sektörünün gelişiminde önemli artışlar gözlenmesi beklenmektedir. Raf ömrü uzayan, yüksek arz nedeniyle değerinin minimum olduğu noktada satılmak zorunda kalınmayan ve yılın istenilen her anında satışa hazır halde bekletilen tarımsal ürünler özelliklerini kaybetmeden korunabilecektir. Üreticilerin modern bir tesiste ürünlerini saklayabilecek olmaları ve verimliliklerindeki artış göz önünde bulundurulduğunda bölgede tarımsal faaliyetler için gerekli olan faktörlerin destekleneceği öngörülmektedir.

Kırklareli Ticaret Borsası projenin başvuru sahibidir. Yasal statüsünün kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşu olması ve projede yer alan faaliyetlerin Borsa tarafından gerçekleştirilebilir olması nedeniyle projenin başvuru sahibi olma kriterlerine uygunluk göstermektedir. Proje uygulama alanının Ajansın faaliyet gösterdiği TR21 Düzey 2 Bölgesinde yer alması ve proje süresinin 3 ay olması nedeniyle rehberin yer ve süre uygunluğunu karşılamaktadır. Kırklareli Ticaret Borsası yönetmelikte öngörülen faaliyet hesabını kendi adına açma, bu hesaba para aktarma ve bu hesaptan harcama yapma ehliyetine sahiptir. Projede oluşturulacak Lisanslı Depo Fizibilitesi ilde tarım sektörünün geliştirilmesi ve tarımsal faaliyetlere olan ilginin artırılması için hazırlanmaktadır. Programın ana hedefi yerel ve bölgesel kalkınmaya katkı sağlamaya yönelik stratejik araştırma, planlama ve fizibilite

çalışmalarına destek vermektir. Bu bağlamda, hazırlanacak olan fizibilite raporu, programın ana konularına uyumluluk göstermektedir.

3. LİSANSLI DEPOCULUK

3.1. KURUMSAL YAPILAR VE YASAL MEVZUATLAR

3.1.1. YASAL MEVZUAT

Tarımsal ürünleri depolamanın amacı ürünün başlangıçtaki kalite ve sınıfının mümkün olduğunca korunması, dane kalitesi üzerinde herhangi bir olumsuz etkide bulunan değişimlerin en aza indirgenmesi, iklim koşullarının ve zararlıların depolanan ürünün nitelik ve nicelik yönünden vereceği zararların azaltılmasıdır. 5300 sayılı Tarım Ürünleri Lisanslı Depoculuk Kanununa göre Lisanslı Depo tarım ürünlerinin sağlıklı koşullarda muhafaza ve ticari amaçla depolanması hizmetlerini sağlayan tesis olarak tanımlanmaktadır. Lisanslı depoculuk sistemi tarım ürünlerine dayalı ticarete ve küresel ekonomide önemi giderek artan vadeli işlem piyasalarında rekabet üstünlüğü sağlayacak önemli bir kurumsal altyapıdır.

Lisanslı depoculuk faaliyetleri, Avrupa Topluluğunda Ekonomik Faaliyetlerin istatistiki Sınıflaması, NACE Revize 2'ye göre Ulaştırma ve Depolama Hizmetleri içinde Depolama ve Ambarlama Hizmetleri (H.52.10) içinde yer almaktadır. Lisanslı depoculuk ve ürün ihtisas borsacılığı depolamaya uygun nitelikte olan ve standardize edilebilen hububat, baklagiller, yağlı tohumlar, pamuk, fındık, zeytin, zeytinyağı gibi ürünlerin sınıf, kalite ve standartlarının yetkili sınıflandırıcı laboratuvarlarca belirlenmesi, modern altyapıya sahip sağlıklı ortamlarda depolanması ve bu ürünlerin ticaretinin ürünün mülkiyetini temsil eden ürün senetleri vasıtasıyla uluslararası alanda da faaliyet gösterebilecek nitelikteki ürün ihtisas borsasında yapılmasını öngören bir sistemdir.

Küresel iklim değişimi ile oluşan kuraklık benzeri ekolojik olumsuzlukların yanında serbest piyasa ekonomisinin dinamik ve risk içeren gelişmeleri ile emtia piyasaları üzerinde ciddi olumsuzluklar oluşturabilmektedir. Bu durum özellikle tahıl ve tahıla dayalı gıda sektörünü stratejik bir konuma getirmektedir. Yıllar itibari ile dünyada zaman zaman oluşan dalgalanmalar bu durumun en önemli örneklerindedir.

3.1.2. LİSANSLI DEPOCULUĞUN HEDEFLERİ

Lisanslı depoculuk yatırımları genel itibariyle şu hedefler doğrultusunda gerçekleştirilmektedir:

- Ürünlerin emniyetinin ve sağlıklı ortamlarda depolanmasının sağlanması,
- Tarım ürünleri ticaretinin herkesçe kabul gören standartları belirlenmiş ürünler üzerinden yapılması, kaliteli üretimin teşvik edilmesi, güvenli bir piyasanın oluşturulması,
- Tarım ürünleri ticaretinin kayıt altına alınması,

- Özellikle finansman sıkıntısı çeken küçük üreticiler ile ürün sahiplerinin, lisanslı depolara verdikleri ürünleri karşılığında aldıkları ürün senetleri vasıtasıyla çeşitli finans kurumlarından kredi ve finansman sağlamaları,
- Hasat dönemlerinde tarım ürünlerindeki arz yığılması nedeniyle oluşan fiyat düşüşlerinin önlenmesi ve piyasanın dengelenmesi,
- Ürünün fiziki olarak yerini değiştirilmeksizin, mülkiyetini temsil eden ürün senedi aracılığıyla el değiştirmesinin sağlanması,
- Ülkemizde tarım ürünleri ticaretinde özel sektör katılımının artırılması,
- Tarımsal ürünlerin nakliye masrafları ve ürün kayıplarının azaltılması,
- Yatırımcılar için yeni bir yatırım aracı sağlanması,
- Üretimde ve fiyatlandırmada Devlet müdahalelerinin asgariye indirilmesi,
- Tarım ürünleri üreticileri açısından kolay pazarlanabilen, iyi muhafaza edilen ve nakliye masrafları en aza indirilmiş bir sistemin elde edilmesi,
- Tarım ürünlerinde devlet müdahalesinde yapılan yüksek harcamalardan önemli tasarruf sağlanması, serbest piyasa ve fiyat oluşumunu bozan müdahalelerden uzaklaşılması,
- Standardı belirlenmiş ürün ve lisanslı depo sistemiyle tarım ürünlerinde vadeli işlem ve opsiyon piyasalarına geçilmesi,
- Tarımsal ürün ticareti ile uğraşan tacir ve sanayicilerimizce, kalitesi bilimsel kriterlere göre belirlenmiş ve fiyat istikrarı sağlanmış ürünlerin kolayca temin edilmesi amacıyla gerekli alt yapının oluşturulması,
- Tarım ürünlerinin ürün senetleri veya elektronik ürün senetleri aracılığı ile ticaretinin yapılabilmesi,
- Ürün depolanması, bankacılık ve sigorta sektörü açısından yeni iş alanlarının oluşturulması,
- Ulusal ve uluslararası pazarda tarım ürünleri tedarik ve ticaretinde de önemli rol üstlenilmesi ve pay sahibi olunmasıdır.

Ülkemizde tarım ürünleri ticaret hacmi, piyasa yapısı, tarımsal ürünlerin borsa ortamında fiyatlandırılmasının, gelişmiş ülkelerdeki seviyenin oldukça gerisinde olduğu bilinmektedir. Özellikle milli ekonomide önemli yer tutan tarımsal üretim ile beraber tarımsal alt yapı ve ticaret ortamlarının iyileştirilmesi, ürün ve mal ticaretinin kolaylaştırılması, ulusal ve uluslararası piyasa oluşumu desteklenecek sistemlere yer verilmesi büyük önem arz etmektedir. Ülkemizde tarımsal üretimin önemli bir bölümünü hububat, baklagiller, pamuk, fındık, yağlı tohumlar, zeytin, zeytinyağı gibi standardize edilebilen, dayanıklı, depolamaya müsait tarım ürünleri oluşturmaktadır. Tarımsal üretimin ülke ekonomisi içinde büyük yer tuttuğu ülkemiz gibi birçok ülkede tarımsal alandaki bu gelişmelerin sağlanması tarımsal üretim sektörü için önemli gelişmeler olup bu alanda yaşanan eksiklikler üretimin ve gelişiminin diğer ülkelere oranla geride kalmasına neden olmaktadır. Dolayısıyla oluşan durum ekonomik olarak alt seviyelerde kalınmasına neden olmaktadır.

Tarım sektöründe yaşanan sorunların aşılması ve depolamaya uygun nitelikteki ürünlerin ticaretinin dünya ile rekabet edilebilir bir düzeye çıkarılması yönünden depoculuk faaliyetleri

önemlidir. Ülkemizde devlet eli ile tarım sektörüne müdahalenin azaltılarak ticaret borsalarındaki ticari ve üretim faaliyetleri ile alım ve satımların canlandırılması amacıyla gündeme getirilen öneri 1996 yılında Birleşmiş Milletler Ticareti Geliştirme Örgütü ve Dünya Bankası desteği ile hazırlanan “Tarımsal Ürün Piyasalarını Geliştirme Projesi” çerçevesinde pilot ürün olarak belirlenen pamuk ürünü için İzmir, Adana ve Şanlıurfa illerinde, buğday ürünü için ise Konya, Eskişehir, Polatlı ve Edirne’de ihtisas borsaları kurulması öngörülmüştür. Ürün ihtisas borsacılığı sisteminin oluşturulması ve iyi işleyebilmesi için ürün standartlarının oluşturulması, laboratuvar/referans laboratuvar organizasyonu yapılması, sistem araçları arasında uygun bilgi iletişim ağı kurulması ve verilerin güvenliğinin sağlanması, ücreti uygun ve yeterli düzeyde lisanslı depo yapılması, ürün senedinin alınıp satıldığı borsaların oluşturulması, KDV’den arındırılmış ürün senedi ticaretinin sağlanması gibi temel şartların oluşturulması gerekmektedir.

Tarımsal ürünlerin işlem gördüğü piyasalar olan ticaret borsalarının tam rekabet piyasası koşulları oluşması ve uyumlu hale getirilmesine yönelik temel girişimlerin başında gerek ülke ve bölge, gerekse dünya ölçeğinde emtianın homojenleştirilmesi amacıyla ürün test laboratuvarlarının yaygınlaştırılması gelmektedir. Laboratuvarlar ürünlerle ilgili subjektif tasarrufların ortadan kaldırılması, tekelciliğin ve spekülatif hareketliliklerin engellenmesi ve standardizasyonun sağlanması suretiyle tam rekabet koşullarının hakim olması noktasında önem arz etmektedir. Gerek üretici gerekse tüccar/sanayici/alıcı açısından güvenilir bir kaliteye dayalı kıymetlendirme sistemi olan laboratuvarların ulusal ve uluslararası akreditasyonları sistemin ulusal ve ulusal arası güvenilirliği ve uzun vadede işlem görmesi açısından önemlidir.

Lisanslı depoculuk ile üreticiler ürünlerini depolayabilecekleri güvenli, sağlıklı ve sigortalı depo imkânına kavuşacaktır. Lisanslı depo ile ürünlerin fiyatların düşük olduğu hasat dönemlerinde elden çıkarılması zorunluluğu ortadan kalkmaktadır. Hasat döneminde ürün fiyatlarının düşük olması, üreticilerin depolama imkânlarının olmaması, küçük işletmeler yönünden bu alandaki yatırımların ekonomik olmaması gibi nedenlerden dolayı ortak kullanıma açık lisanslı depoculuk işletmeleri önemli işlevleri yerine getirmektedir.

Oluşturulmak istenen sistem alıcı, satıcı, tüccar, sanayici, banka, sigortacı, Bakanlık, Borsa, STK gibi sektörün tüm aktörlerine yönelik olumlu etkiler doğuracak bir nitelik taşımaktadır. Piyasada arz ve talep dengesinin oluşması sağlanarak yıl içinde yaşanan büyük fiyat dalgalanmalarının önüne geçilecek ve hasat dönemi dışındaki dönemlerde ürün tedarik etme konusunda yaşanan sorunların büyük ölçüde ortadan kalkmasına katkı sağlanacaktır. Tarımsal ürünlerin satışı için ulusal ve uluslararası pazarlara ulaşabilecek, çok sayıda alıcının (Sanayici-tüccar gibi) rekabetinden yararlanarak daha yüksek kazanç elde edilmesi mümkün olacaktır. Başka bir deyişle ürünler kalitesi oranında hak ettikleri değer ile alınıp satılacaktır. Mevcut yapıdaki birçok kişi/kurumun aracılığı veya spekülatif faaliyeti engellenmiş olacaktır. Tarımsal ürün sahipleri alacakları ürün senetlerini teminat olarak göstererek çeşitli finans

kurumlarından uygun koşullarda kredi alma olanağına sahip olacaktır. Sanayiciler ve tacirler yıl içinde ihtiyaç duydukları kalite ve miktardaki ürünleri güvenilir biçimde ve elektronik ortamda tedarik edebileceklerdir. Sistem aktörlerin güvenini kazanmış, kalite yönetim sistemlerine dâhil olan laboratuvarlarca tüm ürünlerin kalite ve standartları belirlenecek, ürünlerin fiyatları borsada kalite ve sınıflarına göre oluşacaktır. Böylece her kalitedeki ürünün hak ettiği fiyatlardan satılması sağlanarak bu noktada yaşanan hak kayıplarının önüne geçilecektir. Ülkemizde tarım ürünleri ticaretinde özel sektör katılımının artırılması sağlanacaktır. Üretimde ve fiyatlandırmada devlet müdahalelerinin asgariye indirilmesi, bu alana yönelik yapılan yüksek harcamalardan önemli ölçüde tasarruf sağlanmasına katkı sağlayacaktır. Lisanslı depo kuruluş yeri seçiminde birçok kriter değerlendirilerek en uygun yerde kurulumun sağlanmasıyla nakliye masrafları asgari düzeye indirilecek ve gelirlerin artmasına katkı sağlanacaktır. Başka bir yönü ise sektörde kalite bilincinin artması ile kaliteli üretimin teşvik edilecek olmasıdır. Arz yığılması nedeniyle oluşan fiyat düşüşlerinin önlenmesi ve piyasanın dengelenmesi, tarım ürünleri ticaretinin kayıt altına alınması, üreticiler açısından kolay pazarlanabilen rekabet gücü yüksek, iyi muhafaza edilen ve nakliye masrafları asgari düzeye indirilmiş bir sistemle istikrarlı ve daha yüksek bir gelir seviyesi elde edilmesi, bankacılık ve sigortacılık sektörleri açısından yeni iş alanlarının yaratılması açısından önem arz etmektedir.

3.1.3. LİSANSLI DEPOCULUK SİSTEMİNİN TARAFLARI

Mudi: Depolanması amacıyla teslim ettikleri ürün için lisanslı depo işletmesince düzenlenen ürün senedini elinde bulunduran gerçek veya tüzel kişi.

Lisanslı Depo İşletmesi: 5300 sayılı Kanun kapsamında kendisine teslim edilen ürünleri güvenli ve sağlıklı koşullarda depolanması ve korunması hizmetlerini sağlayacak yeterli tesislere sahip, Gümrük ve Ticaret Bakanlığınca kuruluş ve faaliyet izni verilen, anonim şirket şeklinde faaliyette bulunan kuruluştur.

Yetkili Sınıflandırıcı: 5300 sayılı Kanun kapsamında Gümrük ve Ticaret Bakanlığından lisans alarak lisanslı depolarda depolanacak tarım ürünlerin sınıf ve kalitesini mevcut standartlara göre belirleyen ve belgelendiren, gerçek ve tüzel kişilerce işletilen laboratuvarlardır.

Referans Yetkili Sınıflandırıcı: Yetkili sınıflandırıcı lisansı almak üzere başvuruda bulunanların laboratuvarlarını inceleyen, sonrasında ise Yetkili sınıflandırıcıları periyodik olarak denetleyen ve bu denetim sonuçlarını Bakanlığa raporlayan, ayrıca itiraz üzerine ürünleri analiz eden, görev alanındaki Yetkili Sınıflandırıcıların kalibrasyona uygunluk, kontrol ve denetimini yürüten, Gümrük ve Ticaret Bakanlığından lisans alan gerçek ve tüzel kişilerdir.

Borsa: Aralarındaki sözleşme çerçevesinde lisanslı depo işletmesince düzenlenen ürün senetlerinin kota ettirildiği, alım satımının yapıldığı ve hareketlerinin kontrol ve takip edildiği ürün ihtisas borsasını veya Bakanlıktan ürün senedi alım satımı konusunda izin alan ticaret borsasıdır.

Elektronik Kayıt Kuruluşu: Elektronik ürün senetlerinin sistem üzerinden oluşturulmasını sağlayan, bu senetlere bağlı tüm hak yükümlülükler ile işlemleri ilgili taraflar itibarıyla kayıt eden ve izleyen Bakanlıktan lisans almış kuruluştur.

Takasbank: Türkiye’de menkul kıymetlerin takası, saklanması ve uluslararası standartlarda numaralandırılması ile görevlendirilmiş bir sektör bankasıdır.

Lisanslı Depoculuk Tazmin Fonu: Lisanslı depo işleticisinin mudilere (Kredi kullanılmış ise bankaya) karşı ilgili mevzuatta belirtilen yükümlülüklerini yerine getirmemesinden dolayı ortaya çıkan zararların tazmin edilebilmesi amacıyla oluşturulan kuruluştur. Lisanslı depo şirketleri tarafından verilen % 15 oranındaki teminatlar Tazmin Fonu adına düzenlenmektedir.

Gümrük ve Ticaret Bakanlığı: Lisanslı depoculukla ilgili taraflara kuruluş ve faaliyet izni vermekte, sistemin daha iyi çalışması için ikincil düzenlemeler yapmakta ve sistemin tüm paydaşlarını denetlemektedir.

3.1.4. LİSANSLI DEPOCULUK SİSTEMİNİN AKTÖRLERİ

Üreticiler: Ürünü lisanslı depoya stoklayan ve ürün ticaretini elektronik ürün senedi ile yapan gerçek ve tüzel kişilerdir.

Tacirler: Ürün ticareti ile uğraşan ve sanayicilere tedarikçi hizmeti vererek ürünleri elektronik ürün senedi karşılığında alıp satan kişilerdir.

Sanayiciler: Lisanslı depolardaki stoklu ürünleri alarak işleyecek üretim tesislerine sahip kişilerdir.

Aracı Kurum: Elektronik ürün senetlerinin borsalarda işlem görmesi için mudiler tarafından verilen alım satım emirlerini yerine getiren tüzel kişiliktir.

Bankalar: Lisanslı depolara ürün teslim eden mudilerin ürün miktarlarını gösteren yatırım hesaplarını takip eden bankalardır.

Sigorta Şirketleri: Lisanslı depoculuk mevzuatı doğrultusunda lisanslı depo tesisleri ve stoklanan ürünlere poliçe düzenleyen sigorta şirketleridir.

Yatırımcılar: Elektronik ürün senetlerini yatırım amacıyla elinde bulunduran tasarrufçulardır.

3.1.5. LİSANSLI DEPOCULUK SİSTEMİNİN İŞLEYEBİLMESİ İÇİN GEREKLİ ŞARTLAR

Lisanslı depoculuk sisteminin işleyebilmesi için gerekli şartlar şunlardır;

-Lisanslı depoculuk yapılacak ürünün standardize edilebilir stoklama ömrü uzun ve Bakanlıkça depolama tebliğ yayınlanmış ürün,

-Bakanlıkça Faaliyet izni almış lisanslı depo,

-Lisanslı depoya gelen ürünleri standartlarına göre analiz eden kalite ve sınıfını belirleyen Bakanlıktan lisans almış Yetkili Sınıflandırıcı,

-Ürün bazında Yetkili Sınıflandırıcıların faaliyetlerini denetleyecek Bakanlıktan lisans almış Referans Yetkili Sınıflandırıcı,

-Ürün ihtisas borsası ya da lisanslı depoculuk faaliyetleri ile ilgili olarak Bakanlıkça yetkilendirilmiş borsa,

-Elektronik ürün senetlerinin sistem üzerinden oluşturulmasını sağlayan, bu senetlere bağlı tüm hak ve yükümlülükler ile işlemleri ilgili taraflar itibariyle kayıt eden ve izleyen Bakanlıktan lisans almış ve elektronik kayıt kuruluşu,

- Türkiye’de menkul kıymetlerin takası, saklanması ve uluslararası standartlarda numaralandırılması ile görevlendirilmiş bir banka,
- Mudilere ürün bazlı yatırım hesabı açan banka/bankalar,
- Lisanslı depo tesisini ve stoklanacak ürünleri sigortalayacak sigorta şirketi,
- Tüm taraflarına bilgi aktaracak ve işlem yapılmasını sağlayacak bilgisayar donanım ve yazılım sistemi,
- Tüm taraflarda lisanslı depoculuk sistemini işletecek nitelikte yeterli personel olması gerekmektedir.

3.2. LİSANSLI DEPO ŞİRKETİNİN KURULUŞU VE FAALİYETE GEÇİŞİ

Lisanslı depo işletmeleri ekonomik ihtiyaç ve etkinlik şartları göz önünde bulundurularak Gümrük ve Ticaret Bakanlığınca verilecek izinle anonim şirket şeklinde kurulmaktadır. Şirketin kuruluşunda 1 milyon liradan az olmamak üzere depolama kapasitesine göre yönetmelikle belirlenen tutarda ödenmiş sermayeye sahip olunması ve yönetmelik gereği aşağıda verilen bilgi ve belgelerin ibraz edilmesi gerekmektedir.

3.2.1. ŞİRKET KURULUŞU İÇİN İSTENEN BELGELER

- Başvuru dilekçesi sunulması,
- Başvuru sahipleri ile varsa tesis ve depolarının iletişim bilgilerinin beyan edilmesi,
- Lisanslı depo işletmesinin faaliyet konuları, depolanacak ürünler ve öngörülen depo kapasitesinin beyan edilmesi,
- Ekonomik ihtiyaç ve etkinlik şartlarının uygun olması,
- Depolanacak ürüne ilişkin piyasa yapısının, mevcut bir lisanslı depodan ayrı olarak depo kurulmasını gerektirecek nitelik ve düzeyde olması,
- Anonim şirket şeklinde ana sözleşmesinin hazırlanması ve Türk Ticaret Kanununda öngörülen anonim şirket kuruluş işlemlerinin tamamlanması,
- En az 1 milyon TL olmak üzere depolama kapasitesine göre ilgili yönetmelikte belirlenen tutarda ödenmiş sermayeye sahip olması,
- Pay senetlerinin tamamının nama yazılı olması gerekmektedir.

Belgelerin hazır olmasının ardından Bakanlıkça şirketin ana sözleşmesi onaylanmakta ve Türk Ticaret Kanunu çerçevesinde şirketin kuruluş işlemleri tamamlanmaktadır. Kuruluşu gerçekleşen lisanslı depo işletmesi Türkiye Ticaret Sicil Gazetesinde ilan olunmaktadır. Kurulan şirket depoculuk ana faaliyeti yanında lisanslı depo şirketinin ana sözleşmesinde gösterilmek ve Bakanlıkça uygun görülme koşulu ile ilgili mevzuata uygun şekilde bu ürünlere dayalı ya da ilişkili ticaret, antrepoculuk, taşıma ve nakliye, sigorta, sanayi tesisi kurma, işleme, kurutma, ayıklama ve benzeri diğer konularda da faaliyet gösterebilir.

Kuruluşuna izin verilen lisanslı depoculuk şirketinin Türkiye Ticaret Sicili Gazetesinde ilan edilmesini takiben en geç bir yıl içinde faaliyet izni alması şarttır. Bu süre gerektiğinde Bakanlık

tarafından en fazla bir yıl daha uzatılabilmektedir. Söz konusu süre içinde Bakanlığa başvurmayan veya başvurusu uygun görülmeyen kuruluşun faaliyet izni alma hakkı düşmektedir. Böyle bir durumda şirketin en geç üç ay içinde ana sözleşmelerindeki ticaret unvanı, amaç ve faaliyet konularını değiştirmesi veya tasfiyeye girmesi zorunludur.

Kanunun öngördüğü şartlara haiz olan ve kuruluşunu tamamlamış şirketler faaliyet izni yani lisans almadan ürün kabul etme ve ürün senedi düzenleyeme gibi herhangi bir depoculuk faaliyetinde bulunamamaktadır. Lisanslı depo işletmek üzere lisans almak için depo kapasitesinin ürün rayiç bedelinin %15'inden az olmamak üzere belirlenen tutarda lisanslı depo teminatı vermek zorundadır. Lisanslı depo işleticileri lisans koşulu olarak işletme tesisleri ve lisanslı depoculuk faaliyeti kapsamında depoladığı ürünler için sigorta yaptırmak zorundadır.

3.2.2. FAALİYET (LİSANS) BELGESİ ALMAK İÇİN İSTENEN BİLGİ VE BELGELER

-Öngörülen süre içinde bir başvuru dilekçesi veya formu ile faaliyet izni başvurusunun yapılmış olması,

-Şirkete kuruluş izni verilirken aranılan şartların kaybedilmemiş olması, değişiklik varsa bunların yazılı olarak bildirilmesi,

-Lisanslı depo içindeki ünitelerin, üniteler içindeki dökme ürün bölümlerinin, ürün tankları ve ambalajlanmış/çuvallanmış ürün bölmelerinin ve diğer bölümlerin üzerlerinden çıkmayacak ve her numaranın kapsadığı alanı gösterecek şekilde numaralandırılması; dökme ürün depo ve tankları, üst kısımlarındaki açıklıkta ve ayrıca alttaki çıkış vanalarının üzerinde ya da yanında kolayca görülecek biçimde numaralanması,

-11.1.1989 tarihli ve 3516 sayılı Ölçüler ve Ayarlar Kanunu ve ona dayanılarak çıkarılan Yönetmeliklere uygun olarak her lisanslı depoda depoya giren ve çıkan hububatın tartımının yapılabilmesi amacıyla yeterli tartım aleti, cihaz ve kantar bulunması.

-Ürün senetlerinin güven içinde ticaretinin ve takibinin yapılabilmesi için lisanslı depo işletmesi ile borsa arasında sözleşme yapılması, sözleşmede; ürün senetlerinin borsaya kota ettirilmesi, hareketlerinin kontrol ve takibi, teyidi, iptali, bilgi akışının düzenli olarak sağlanması, lisanslı depodaki ürünlerin gerektiğinde Bakanlık ve borsaca incelenmesi ve kontrolü ile aralarındaki bilgi iletişim sistemi ve diğer hususlar düzenlenmesi, bu işlemler için gerekli bilgi işlem alt yapısını oluşturulması,

-Lisans için başvuran şirketin kuruluşunun yayımlandığı Türkiye Ticaret Sicili Gazetesinin, şirketin Ticaret Sicil Memurluğunca onaylı değişiklikleri de içeren ana sözleşmesinin ve vergi levhası suretlerinin sunulması,

-Lisanslı depo işletmesi ve depolarının, varsa şubelerinin yerleşim planının sunulması,

-Lisanslı depo işleticisinin bina ve tesislerinin kira sözleşmesinin veya tapu senedinin onaylı suretinin sunulması,

-Lisanslı depo işletmesinin tamamından sorumlu yönetici veya müdürün, bölüm sorumlularının, varsa şube sorumlularının isimleri, ikamet adresleri, diplomaları ve nüfus cüzdanı fotokopilerinin sunulması,

- Personelin unvan, görev ve sorumlulukları ile iş tanımlarını da gösteren personel ve organizasyon şemasının sunulması,
- Lisanslı depoya giren ve çıkan tüm ürünlerin kayıtları ile ürün senedi defterinin ve kanunen tutmakla yükümlü olunan diğer defter ve kayıt yükümlülüğünün yedekleme amacıyla yangından etkilenmeyen bir kasada muhafaza edilmesi gibi koruyucu önlemlerin alınması,
- Lisanslı depolarda kullanılacak cihaz, alet ve ekipmanların marka, model, üretim yılı ve kullanım talimatlarının bildirilmesi,
- Bakanlıkça depo kapasitesindeki ürün rayiç bedelinin %15'inden az olmamak üzere belirlenen lisanslı depo teminat yükümlülüğünün yerine getirilmiş olması,
- İlgili yönetmelik gereğince sigorta yükümlülüğünün yerine getirildiğine dair sigorta poliçelerinin sunulması,
- 1 milyon TL'den az olmamak üzere ilgili yönetmelikte lisanslı depo kapasitesine göre belirlenen tutarda ödenmiş sermaye şartının yerine getirilmesi ve istenilen mali tablo ve raporların sunulması,
- Faaliyetleriyle ilgili muhasebe kayıt, bilgi ve belge sistemi ile düzenli iş akışı ve haberleşmeyi sağlayacak yeterli bir altyapının kurulması, teknik donanım ile iç kontrol sisteminin oluşturulmuş olması,
- Lisanslı depo işletmelerinin faaliyet ve ihtiyaçlarına uygun olarak yeterli sayıda Ziraat Mühendisi, Gıda Mühendisi, Kimya Mühendisi, Kimyager, Biyolog veya üniversitelerin tarım ürünlerinin muhafazası ya da depolanmasıyla ilgili program uygulayan yüksek okul mezunu gibi konusunda lisans veya ön lisans yapmış ya da depolama, gıda, laboratuvar ve kimya konularındaki liselerden diploma almış veya Bakanlıkça kabul edilen ilgili bakanlık ya da diğer kamu veya özel kuruluşlarca düzenlenen kurslara, belli bir sertifika programına veya eğitime tabi tutularak lisanslı depo işletmesinin iş ve faaliyetlerine ilişkin bir sertifikaya hak kazanmış, lisanslı personel, teknik personel ile diğer idari ve yardımcı personel istihdamının sağlanması gerekmektedir.

Ayrıca ilgili yönetmelik gereği depoların aşağıdaki özelliklere haiz olması gerekmektedir;

- Tabanlarının ürüne yabancı madde karışmasını ve kirlenmeyi önleyecek ve rutubeti geçirmeyecek, iç ve dış yüzeylerinin varsa duvarları ile çatısının ürünü her türlü hava etkisinden koruyacak şekil ve nitelikte olması,
- Kapalı depo olması, ürünün depolara aktarılması ya da depodan tahliyesi amacıyla ihtiyaç duyulan nakil ve diğer araç ve gereçlerin rahatça çalışabileceği genişlikte boş alanların bulunması,
- Toplam kapalı ürün depolama kapasitesinin asgari 40.000 ton, müstakil her bir ünitenin ya da şubenin kapalı depo kapasitesinin asgari 5.000 ton ürün kapasitesine haiz olması,
- Çeşitli grup, sınıf ve derecelerdeki hububatın karışmasını, niteliklerinin bozulmasını, fazla basınç altında bulunmasını önleyecek tedbirlerin alınmasına elverişli büyüklükte ve nitelikte olması,
- Yeterli havalandırma sistemine sahip olması,

-Yeterli yangın söndürme sistemine sahip olması,
-Özel muhafazalı ve toza karşı korumalı elektrik sistemine sahip olması,
-Toz emme sistemine sahip olması, ayrıca toz toplama riski olan nakil ve aktarma ekipmanlarında da bu sistemin bulunması,
-Depolama hizmetleri ve ihtiyaç duyulan diğer yan hizmetleri yerine getirebilecek uygun ve yeterli alet, ekipman ve cihazlarla donatılması, depoda ihtiyaç duyulan teknik donanım ile bunları kullanacak yeterli sayıda ve nitelikli personel istihdamının sağlanması,
-İhtiyaç duyulması halinde depolanmak üzere getirilen ürünlere niteliğine göre şartlandırma, eleme, kurutma, yabancı maddelerden ayıklama ve benzeri hizmetlerin sağlanabilmesi amacıyla lisanslı depo bünyesinde veya yakın civarında uygun kapasite ve tipte makine, cihaz, ünite ve tesislerin bulunması gerekmektedir. Ya da lisanslı depo işletmesinin bu hizmeti başka işletmelerle anlaşma yaparak sağlaması ve depolanmak istenen ürünü depolarına nakledecek gerekli altyapı ve nakil sistemini kurması gerekmektedir. Ayrıca anlaşmalı olduğu bu tür işletmeleri depoda kolayca görünebilecek şekilde teşhir etmelidir.

İstenen bilgi ve belgelerin tam ve yeterli olması halinde Gümrük ve Ticaret Bakanlığınca oluşturulan bir komisyonca depo ve tesisler yerinde incelenmekte ve inceleme sonucu gerekçeleriyle birlikte rapor haline getirilerek Gümrük ve Ticaret Bakanlığına sunulmaktadır. Yapılan inceleme ve değerlendirme sonucunda öngörülen koşulları taşıyan ve belirtilen belgeleri ibraz edenlere lisans (Faaliyet yetkisi) verilmektedir.

3.2.3. ÜCRET TARİFESİ

Lisanslı depo ücret tarifesi işletmenin yönetim kurulunca belirlenmekte ve Bakanlığın onayına sunulmaktadır. Bakanlıkça onaylanan ücret tarifesi ve tarifedeki değişiklikler Türkiye Ticaret Sicil Gazetesinde yayımlanmakta ve yayımlandığı tarihte yürürlüğe girmektedir. Lisanslı depo ücret tarifesinde yürürlük tarihinden itibaren 6 ay geçmedikçe yeni değişiklik talebinde bulunulamamaktadır. Yeni tarife, tarifenin yürürlüğe girmesinden sonra depolanan ürünler için geçerli olmaktadır.

3.2.4. PRİM İNDİRİM TARİFESİ

Lisanslı depolarda prim ve indirim tarifesi uygulanmaktadır. Bu tarifeler ürünlerin depoya bırakıldıkları zamanki kaliteleri ile teslim alındıkları zamanki kaliteleri arasında herhangi bir fark oluşması durumuna karşın hazırlanmıştır. Bu tarifeler ürünlerin karıştırılarak depolanması esnasında ortaya çıkan küçük kalite farklılıkları için kullanılmaktadır. Burada iki durum söz konusudur;

Mudiinin lisanslı depodan teslim aldığı ürün teslim ettiğinden kaliteli çıkarsa mudi tarafından ürünün niteliğine göre teslim tarihinde borsada oluşan ortalama fiyat baz alınarak kalite farklılığından doğan fiyat farkı indirim tarifesi olarak lisanslı depo işletmesine ödenmektedir.

Mudiinin lisanslı depoya teslim ettiği ürün teslim aldığından kaliteli çıkarsa lisanslı depo işletmesi tarafından ürünün niteliğine göre teslim tarihinde borsada oluşan ortalama fiyat baz alınarak kalite farklılığından doğan fiyat farkı prim olarak mudiye ödenmektedir. Lisanslı depo işletmesi lisansı askıya alınmış olsa bile her zaman, sorumluluğu altında bulunan ürünlerin muhafazasında gerekli dikkati ve özeni göstermekle yükümlüdür.

Prim ve indirim tarifesi işletmenin yönetim kurulunca belirlenmekte ve borsanın görüşü alınarak Bakanlığın onayına sunulmaktadır. Bu tarife ve tarifedeki değişiklikler ancak Bakanlık onayından sonra geçerli olmaktadır.

3.2.5. ÜRÜNÜN LİSANSLI DEPOYA TESLİMİ (ELEKTRONİK ÜRÜN SENEDİ İHRACI SÜRECİ)

Ürün Senedi: Lisanslı depolara teslim edilen tarım ürünleri karşılığında nama veya emre düzenlenen, ürünlerin mülkiyetini temsil ve rehinini temin eden, teminat olarak verilebilen, ciro edilebilen veya edilemeyen ve Kanunda hüküm bulunmayan durumlarda Türk Ticaret Kanununda düzenlenen makbuz senedi hükümlerine tabi olan matbu kıymetli evraktır.

Elektronik Ürün Senedi (ELÜS): Lisanslı depo işletmesince elektronik kayıt kurallarına uygun olarak sistem üzerinde Merkezi Kayıt Kuruluşunda oluşturulan elektronik kayıttır.

Lisanslı depoya ürün getiren gerçek veya tüzel kişiye ise mudi denilmektedir. Mudi Lisanslı depoya 3 amaçla ürün getirebilmektedir;

- 1)** Stoklanan ürünü son depolama tarihinden önce ihtiyaç duyduğu anda kısmen veya tamamen geri alarak değerlendirmek amaçlı. Bu şekilde teslim edilen ürün AYNEN adı altında elektronik ürün senedi düzenlenerek depolanmaktadır.
- 2)** Stoklanan ürünün elektronik ürün senedi karşılığında satılması amaçlı. Bu şekilde teslim edilen ürün MİSLEN adı altında elektronik ürün senedi düzenlenerek depolanmaktadır.
- 3)** Mudi lisanslı depoya elektronik ürün senedi düzenletmeden ürün depolayabilir. Bu şekilde yapılan depolamaya Geçici Depolama denilmektedir. Geçici depolanan ürün 90 gün içinde teslim alınmakta ya da bu ürün için elektronik ürün senedi düzenlenmektedir. Her 3 türde de teslim alınan ürünün miktarı ve kalitesi belirlenmektedir.

3.3. LİSANSLI DEPODA YAPILAN İŞLEMLER

Lisanslı depoda yapılan işlemler şu şekildedir:

- 1)** Ürünü lisanslı depoya teslim etmek isteyen mudiinin bilgileri mudi kayıt sistemine kayıt edilir. Mudiinin bankada yatırım hesabı bulunup bulunmadığı kontrol edilir. Yatırım hesabı bulunmayan mudi ile ilgili işlem yapılmamaktadır.
- 2)** Mudiye ürünün aynen mi mislen mi depolanacağı sorulur.
- 3)** Aracın dolu tartısı yapılır.
- 4)** Araçtan ürünün tamamını temsil edecek numune alınır.

- 5) Ürün numunesi Yetkili sınıflandırıcı tarafından analiz edilir. Analiz sonuçları ürün analiz belgesi düzenlenir. Analiz sonuç belgesi üreticiye/şirkete gösterilir. Söz konusu belgede ürünün kalite sınıfı da belirtilmektedir. Akabinde üreticinin/şirketin onayı istenir.
- 6) Ürün analiz belgesine onay verilmesi halinde lisanslı depo tarafından mudiye depo teslim fişi düzenlenerek verilir. Depo teslim fişi ürünün kalite ve sınıfına göre hangi depoya gideceğini göstermektedir. Mudiinin ürün yüklü aracı depoya gönderilir ve ürünü boşaltır.
- 7) Boşaltılan araç kantara alınarak tara tartısı yapılır. Aracın dolu tartımı ile arasındaki fark alınarak teslim edilen net ürün miktarı belirlenir.
- 8) Net ürün miktarı ve değer, analiz sonuçları, lisanslı deponun muhasebe birimi bilgisayar kayıtlarında görülür.
- 9) Muhasebe birimi Merkezi Kayıt Kuruluşu üzerinden elektronik ürün senedini düzenler. Senedin Elektronik Kayıt Kuruluşuna (MKK) gönderilmesi işlemi (Ürün senedi ihraç işlemi) gerçekleştirilir.
- 10) Düzenlenen elektronik Ürün senedinin bilgi amaçlı bir nüshası mudiye teslim edilir.

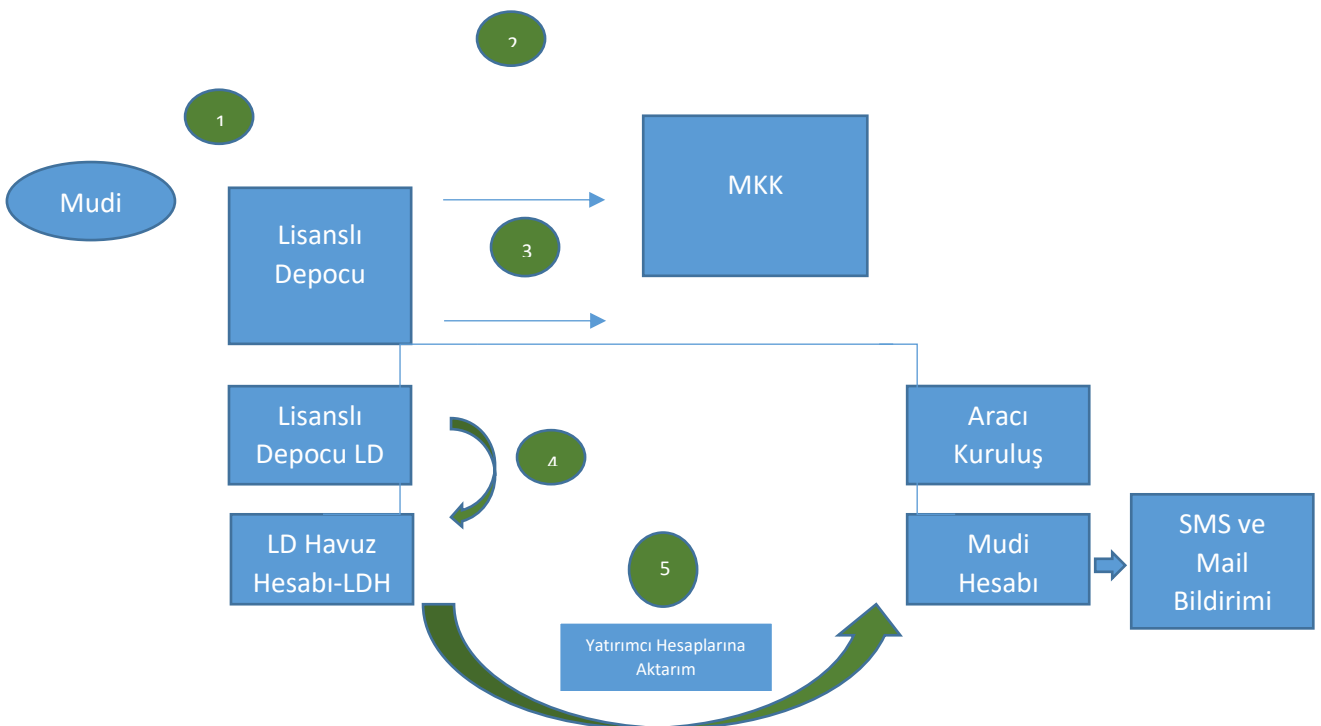
3.4. ELEKTRONİK KAYIT KURULUŞUNDA YAPILAN İŞLEMLER (MKK)

Elektronik ürün senedinin Elektronik kayıt kuruluşunda işlem görebilmesi için lisanslı depo şirketi ve Yetkili Sınıflandırıcının MKK'ya üye olması gerekmektedir.

ELÜS'ler (Elektronik Ürün Senedi) ve bunlara ilişkin haklarla kayıtlar MKK'da üyeler nezdinde mudiler adına açılan hesaplar itibarıyla izlenmektedir. Ürün teslim edecek mudilerin MKK üyesi bir aracı kuruluşta hesabının olması zorunludur.

Ürün Senedi İhraç Süreci

Şekil 1- Ürün Senedi İhraç Süreci

- 1) Mudi ürünleri lisanslı depo işletmesine teslim eder.
- 2) Yetkili Sınıflandırıcı tarafından analiz yapılan ürünün bilgileri MKK'ya iletilir.
- 3) Lisanslı Depocu üye tarafından teslim alınan ürün ve muadiye ait bilgileri MKK'ya iletilir.
- 4) Ürün senetlerine Lisanslı Depocu üye tarafından gerçekleştirilen (Yetkili Sınıflandırıcının belirlediği limit dahilinde) ihraç işlemi ile havuz hesabında kayıt oluşturulur.
- 5) Lisanslı Depocu havuz hesabında oluşturulan ELÜS'ler mudiinin teslimde bildirdiği aracı kurum veya banka nezdindeki hesabına otomatik olarak aktarılır. Mudiinin Yatırımcı Portalına tanımlanmış olduğu e-posta hesabına ve mobil telefonuna bildirim mesajı gönderilir.

Elektronik Ürün Senedi Alım Satım Süreci

- 1) Bakiye bilgileri MKK tarafından üye ve mudi bazında Borsaya bildirilir.
- 2) Borsada alım satım işlemleri gerçekleştirilir.
- 3) Gerçekleştirilen işlemlere ilişkin Alım Satım Sözleşmeleri Borsa tarafından Takasbank'a iletilir.
- 4) Takasbank'ta alım satım sözleşmeleri ile aracı kuruluşlara ait hesaplarda şartlı virman talimatları oluşturulur. Talimatlar aracı kuruluşlar tarafından onaylanır.
- 5) Takasbank'ta nakit borcu kapanan hesaplara ilişkin şartlı virman kayıtları MKK'ya bildirilir.
- 6) Şartlı virman talimatları doğrultusunda MKK'da satıcı hesaptan alıcı hesaba aktarım gerçekleşir.

3.5. TAKASBANK'TA YAPILAN İŞLEMLER

Elektronik ürün senetleri Elektronik Kayıt Kuruluşu (MKK) nezdinde, Merkezi Kayıt Sisteminde (MKS) mudiler (Yatırımcılar) adına açılan hesaplarda izlenmektedir. Lisanslı deponun başvurusu üzerine her ELÜS için Takasbank tarafından ürünün cinsini, sınıfını, grubunu, alt grubunu, teslim yerini (Şube), son depolama tarihini (ay/yıl), Lisanslı Depo İşletmesini, hasat tarihini(ay/yıl) içeren bir ISIN üretilmektedir. Üretilen ISIN bilgisi MKK'ya ve lisanslı depoya bildirilmektedir.

Ürünün Lisanslı Depo İşletmesi tarafından teslim alınmasından sonra (Tartım, analiz ve sınıflandırmanın yapılmış olmasının ardından) Lisanslı Depo İşletmesi ELÜS'ü MKS'de oluşturmakta ve ELÜS mudiinin aracı kuruluş nezdinde bulunan hesabına otomatik olarak aktarılmaktadır.

ELÜS'ler Ticaret Borsası Elektronik Ürün Senedi İşlem Platformu'nda işlem görmektedir. Alım satım işlemleri borsa komisyoncusu, borsa ajanı ve borsa simsarı olarak borsada faaliyet gösteren, gerçek ve tüzel kişi araçlar vasıtasıyla gerçekleştirilmektedir. İşlemler elektronik ortamda fiyat ve zaman önceliğine göre emirlerin eşleştirilmesi yöntemiyle yapılmaktadır. Seans sonunda gerçekleşen işlemlere ait işlem dosyası Borsa tarafından takas işlemleri için

elektronik ortamda Takasbank'a bildirilmektedir. Borsada gerçekleşen işlemleri içeren ve Takasbank'a gönderilen işlem dosyasında aşağıdaki bilgiler bulunmaktadır:

- ELÜS Kodu,
- Miktar,
- Fiyat,
- Alıcı müşteri hesabının bulunduğu üye (Banka, aracı kurum),
- Alıcı Müşteri hesap numarası,
- Satıcı müşteri hesabının bulunduğu üye (Banka, aracı kurum),
- Satıcı müşteri hesap numarası,
- Lisanslı Depoculuk Tazmin Fonu payı,
- Borsa tescil ücreti payı,
- ELÜS depo ücreti.

Kıymet borçlarında şartlı virman sözleşmesi MKK'ya transfer edildikten sonra MKK sistemi müşteri hesabını kontrol etmekte, bakiye varsa blokeye alınmakta ve borç kapanmaktadır. Nakit borçları ise Takasbank sisteminde ELÜS alan aracı kuruluş tarafından Takasbank ekranları aracılığıyla kontrol edilmektedir. Ardından aracı kuruluşun serbest cari hesabından kapatılmaktadır.

Kıymet (ELÜS) ve nakit borçları kapanan sözleşme sistem tarafından otomatik olarak gerçekleştirilmektedir. Eş zamanlı olarak MKK sisteminde kıymet virmanı, Takasbank sisteminde ise nakit virmanı gerçekleştirilerek işlem sona ermektedir.

3.6. ELEKTRONİK ÜRÜN SENETLERİ (ELÜS) TAKASI

ELÜS Takası için gerçekleştirilen işlemler şunlardır;

- Borsa ve Lisanslı Depo adına Takasbank'ta nakit hesabı açılır,
- Takas işlemi sırasında satıcı tarafa ödenen ürün bedeli içinden Lisanslı Depoculuk Tazmin Fonu Payı (%0.05 (Binde yarım)) ve Borsa Tescil Ücreti Payı kesilir,
- ELÜS depo ücreti kesilerek Lisanslı Depo hesabına aktarılır.

Takas işlemlerinin son saati 17.00'dir. İşlemlere ilişkin gerçekleşmeyen kayıtlar takas son saati itibariyle iptal edilmektedir. Gerçekleşmeyen şartlı virman işlemleri elektronik ortamda Borsa'ya bildirilmektedir. Blokeye alınan nakit/kıymet blokeleri kaldırılarak serbest hesaplara iade edilmektedir.

3.7. ÜRÜNÜN LİSANSLI DEPODAN ALINMASI (ELEKTRONİK ÜRÜN İPTAL SÜRECİ)

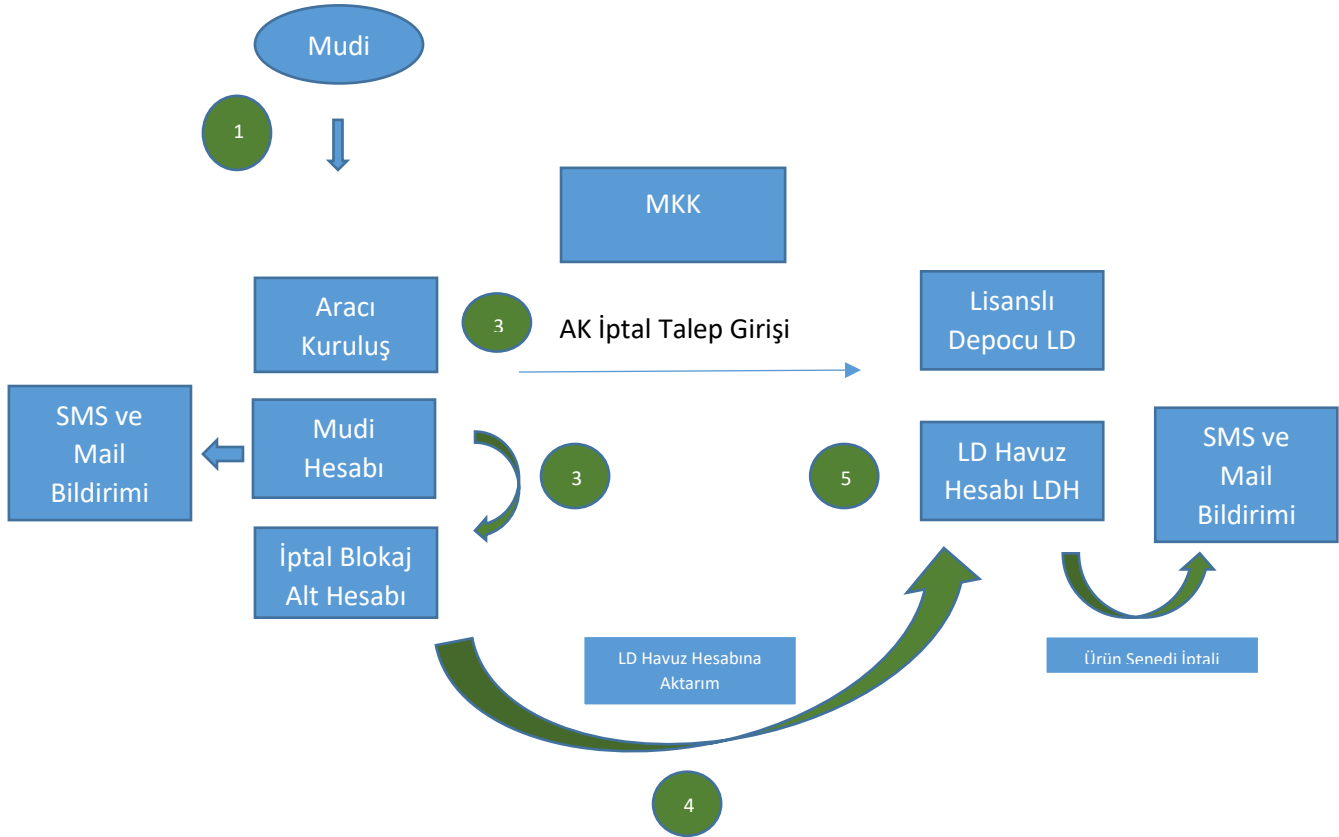
3.7.1. ÜRÜN TESLİMİNDE ELEKTRONİK KAYIT KURULUŞUNDA YAPILAN İŞLEMLER (MKK)

Elektronik ürün senedinin mülkiyetine sahip mudi ürününü almak için aracı kuruma başvurarak süreci başlatmaktadır. Aracı kuruluş iptal talebini MKK üzerinden ürünün bulunduğu lisanslı

depoya iletmektedir. Mudi hesabında bulunan ürün senetleri İptal Blokaj Alt Hesabına alınmaktadır. Mudiinin e-postası ve mobil telefonuna bildirim mesajı gönderilmektedir. Lisanslı depo tarafından ürünün teslimi yapıлып iptal talebi onaylandıktan sonra ürün senetleri LD Havuz Hesabına aktarılmaktadır. Ardından buradan çıkış yapılarak sistemden silinmektedir. Çıkış işlemi mesajla mudiye bildirilmektedir.

Şekil 2- Elektronik Ürün Senedi İptal Süreci

3.7.2. ÜRÜN TESLİMİNDE LİSANSLI DEPODA YAPILAN İŞLEMLER

Ürün teslim aşamasında lisanslı depoda şu işlemler yapılmaktadır;

- 1) Ürün çıkışı MKK tarafından e-mail ortamında lisanslı depoya bildirilir,
- 2) Ürün sahibi, ürünü almak için lisanslı depoya gelir,
- 3) Ürün çıkış işlemleri için muhasebe birimine başvuru yapar. Muhasebe birimi ürünü teslim almaya gelen kişinin kimlik bilgilerini ve MKK bildirim kayıtlarını kontrol eder,
- 4) Ürün sahibi ekspere yönlendirilir. Ekspere tarafından depo çıkış belgesi düzenlenir,
- 5) Boş araç kantarda tartılır. Depo görevlisi araca ürünü yükler. Aracın dolu tartısı yapılarak yüklenen net ürün miktarı belirlenir,
- 6) Ürün sahibinin talep etmesi üzerine yüklenen üründen numune alınır. Alınan numune Yetkili Sınıflandırıcı tarafından analiz edilir. Talep edilmemesi halinde analiz edilmeden de teslim edilebilir,

7) Lisanslı deponun ürünü giriş kalitesinde ve miktarında teslim etmesi esastır. Yapılan analiz sonucunda giriş analizine göre farklı kalitede ürün teslim edilmiş ise uygulanan prim indirim tarifesi gereği kalite farkı bedeli o gün için Borsa'da oluşan ürün bedeli baz alınarak ürün sahibine ödenir,

8) Lisanslı depo eksperleri analiz sonuçlarını onaylar,

9) Muhasebe depolama ve hamaliye ücretlerini alıcıdan tahsil ederek ürün senedi iptal işlemi gerçekleştirilir. Böylelikle ürün çıkışı tamamlanır.

3.8. LİSANSLI DEPOCULUK TAZMİN FONU VE ZARARLARIN KARŞILANMASI

Lisanslı depo işletmesi ile ilgili mevzuat ve mudiler ile yapacağı sözleşmede öngörülen yükümlülüklerini yerine getirmemesinden dolayı ortaya çıkan zararlar tüzel kişiliği haiz olarak oluşturulan Lisanslı Depoculuk Tazmin Fonundan karşılanmaktadır. Fonun çalışma usul ve esasları Lisanslı Depoculuk Tazmin Fonu Yönetmeliğinde düzenlenmiştir.

Fon yönetimi lisanslı depoculukla ilgili birimden Bakanlığa temsilen 2, lisanslı depoları, borsaları ve üreticileri temsilen birer olmak üzere toplam 5 kişiden oluşmaktadır. Aynı sayıda da yedek üye belirlenmiştir. Borsaların temsilcisi bunların yönetim kurulu üyeleri arasından, Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği tarafından, lisanslı depo temsilcisi kendi aralarından, oy çokluğu ile üreticileri temsilen bir üye ise Tarım ve Köy İşleri Bakanlığı tarafından atanır. Yönetim kurulu üyelik süresi 2 yıldır. Üyeler yeniden seçilebilir. Fonun gelirleri şunlardır:

- Lisanslı depo işletmesinin her yıl lisanslı depoculuk hizmetleri karşılığında o takvim yılı tahsil ettiği ücretlerin binde 5'i,
- Borsalarda işlem gören ürün senedi alım satımından tahsil edilecek borsa tescil ücretlerinin %10'u,
- Borsalarda işlem gören ürün senedi alım satım bedelinin binde yarımı,
- Tahsilat ve faiz gelirleri,
- Bağış, yardım ve diğer gelirlerdir.

Fonun giderleri şunlardır:

- Mudilerin zararlarına ilişkin ödemeler,
- İlgili mevzuatın uygulanması ve lisanslı depoculuğun geliştirilmesi için ihtiyaç duyulan faaliyet, eğitim ve denetime ilişkin giderler,
- İlgili mevzuatta verilen görevleri yerine getirebilmek ve bunlarla sınırlı kalmak kaydıyla ihtiyaç duyulan Fon cari ve yönetim giderleri,
- Fon yönetim kurulu üyelerine ödenen aylık brüt asgarî ücrettir.

Fonun kuruluşunu takiben içinde bulunulan veya takip eden mali yılın genel bütçesinden bir defaya mahsus olmak üzere Fon bütçesine 2 milyon TL tutarında ödenek aktarılır. Fon yönetimi

Fon kaynaklarının yeterliliği konusunda yapacağı değerlendirme sonucuna göre gerekçeleriyle birlikte Fon gelirlerinin oranlarının değiştirilmesi için Bakanlığa başvurabilir. Bakanlık bu başvuruyu uygun görürse Bakanlar Kuruluna oranların değiştirilmesi teklifinde bulunur. Bakanlar Kurulu yukarıda ilk 3 maddede belirtilen Fon gelirleri oranlarını sifıra kadar indirmeye veya bir katına kadar artırmaya yetkilidir.

İlgili mevzuat kapsamında alınacak teminatlar Fon adına ve lehine düzenlenir. Bu teminatların muhafazası, nakde çevrilmesi ve zarar görene ödenmesi, yasal takibinin yapılması, ilgililer hakkında dava açılması, tahsili, yeterliliği, depoculuk lisansının iptali durumunda lisanslı depo işletmesinin yerine getirmesi gereken bir tazmin veya yükümlülüğünün bulunmadığının tespiti sonrası teminatın iadesi ve bunların Bakanlığa bildirilmesi, teminatla ilgili diğer hususlar ve tasarruflar Fon yönetimince yerine getirilir. Fonun gelirleri genel bütçeye veya diğer fonlara aktarılamaz ve amacı dışında kullanılamaz.

Lisanslı depoya ürününü teslim etmiş mudinin zararı sigorta kapsamında ödenemezse ve lisanslı depo işleticisinin yükümlülüklerini herhangi bir nedenle yerine getirememesinden dolayı ortaya çıkmışsa aşağıda gösterilen usule göre gerekli müracaatlar yapılır ve zarar tazmin edilir:

-Zarar görenler noter aracılığıyla veya taahhütlü mektupla ya da lisanslı depo işleticisiyle mudi tarafından imzalı durumu gösterir bir tutanakla zararın tazmini için lisanslı depo işletmesine başvurur.

-Başvurunun tebliğinden itibaren 7 iş günü içinde zararın tazmin edilmemesi ya da sulh yoluyla çözülmemesi halinde durum belgeleriyle birlikte zarar gören tarafından Bakanlığa ve Borsaya intikal ettirilir.

-Borsa kendisine başvuruyu takiben en geç 7 iş gününde bir ön inceleme ile tarafların sulh imkânını araştırır ve sonucundan Bakanlığa haberdar eder.

-Sulh mümkün olmamışsa veya gerekli görülmesi durumunda Bakanlık görevlendirdiği denetim elemanları ile Bakanlığın talebi üzerine borsaca görevlendirilen en az 2 bilirkişiden oluşan heyete gerekli incelemeyi yaptırır. Heyet, Bakanlık denetim elemanlarının koordinasyonunda çalışmalarını en geç 20 gün içinde tamamlayarak rapora bağlar. Gerekçeli talep üzerine bu süre Bakanlıkça 10 gün daha uzatılabilir. Bakanlık denetim elemanları ayrıca ilgililerin cezai sorumluluğuna ilişkin tespit ve incelemeleri de yürütür.

-Raporda lisanslı depo işletmesi tarafından ödenmesi gereken bir zarar veya yükümlülük tespiti yapılmışsa Bakanlıkça işletmeye gerekli tebligat yapılır ve tebligat tarihinden itibaren 7 iş gününde zararın ilgiliye ödenmesi ve yükümlülüklerin yerine getirilmesi istenir.

-Belirtilen yükümlülüğün yerine getirilmediğinin anlaşılması üzerine durum belgeleriyle birlikte Fona intikal ettirilir. Fon gecikmeksizin lisanslı depo işletmesinin nakit teminatını çözerek mudiye öder. Bu teminat zararın tazminine yetmediği takdirde kalan kısım Fondan ödenir. Fondan yapılan ödeme lisanslı depo işletmesince Fon tarafından belirlenen sürede

yatırılmazsa teminat olarak verilen ipotekler Fon tarafından nakde çevrilerek Fona gelir kaydedilir. Fon, işlemlerin sonucunu ve teminatın durumunu Bakanlığa bildirir.

-Lisanslı depo işleticisi veya mudi yapılan işleme karşı borsaya başvurarak sorunun hakem heyeti tarafından karara bağlanmasını talep edebilir. Bu durumda borsa öncelikle yine tarafların sulh imkânını araştırır, sulh mümkün olmazsa konuyu incelemesi için hakem heyetini görevlendirir.

-Hakem heyeti görevlendirilmesinden sonra azamî üç ay içinde incelemesini bitirerek kararını Bakanlığa bildirir. Hakem heyetinin nihaî kararı Fon yönetimince yerine getirilir.

-Fon ödediği tutarın ilgililerden tahsili için dava açma da dahil olmak üzere yasal takibat yapar. Tarafların yargıya müracaat hakları saklıdır.

3.9. LİSANSLI DEPOLARIN TAKİP VE DENETİMİ

Lisanslı depoların takip ve denetimi Gümrük ve Ticaret Bakanlığı ve sözleşme yaptıkları borsa tarafından yapılmaktadır. Borsa tarafından yapılan takip ve denetimlerde sözleşme esas alınmaktadır. Bakanlığın denetimi ise ilgili mevzuat hükümlerine göre yapılmaktadır. İlgili mevzuat hükümlerine göre Bakanlık;

-Lisanslı Depoculuk, Yetkili Sınıflandırıcılık ve diğer hususlarda faaliyet gösterecek ilgililere lisans vermeye, mevzuatın öngördüğü durumlarda bu lisansları askıya almaya veya iptal etmeye, lisans sahiplerinin görev ve sorumluluklarını belirlemeye, bunları sınıflandırmaya, tüm işlem ve hesaplarını, varlıklarını denetlemeye veya denetletmeye,

-İlgili kanuna aykırılık durumunda mudilerin çıkarlarını korumaya, işlem ve faaliyetlerin güven ve istikrar içinde sürdürülebilmesini teminen gerekli her türlü idarî tedbirleri almaya ve tasarruflarda bulunmaya,

-İlgili mevzuatın uygulanması ve lisanslı depoculuğun geliştirilmesi için ihtiyaç duyulan komisyonlar ve çalışma grupları oluşturmaya,

-İlgili kanun kapsamında öngörülen diğer iş ve işlemleri yerine getirmeye görevli ve yetkilidir.

Bakanlık, lisanslı depo işleticisinin;

-Bakanlığın uyarı ve idarî tedbirlerine rağmen verilen sürede başta lisans koşulları olmak üzere Tarım Ürünleri Lisanslı Depoculuk Kanununa ve ilgili yönetmeliklere aykırı ya da eksik hususları gidermemesi,

-İflas etmesi, tasfiye kararı alması veya tasfiye sürecine girmesi,

-Lisanslı depoculuk faaliyetini durdurması, lisansının askıya alınmasını ya da iptalini talep etmesi,

-Yapılan denetimler sonucunda lisanslı depo işletme yeterliliğini kaybettiğinin veya ilgili kanun gereğince cezai sorumluluğunu gerektiren hususların saptanması,

-Lisanslı depoya teslim edilmeyen ürün için veya teslim edilen ürün miktarının üzerinde veya altında ürün senedi düzenlemesi, ürün senedini iptal etmeden bu senedin temsil ettiği ürünün depodan çıkışına izin vermesi veya mudiinin izni olmaksızın söz konusu ürünü depodan

çıkarma, satma, rehnetme gibi tasarruflarda bulunması ve bunu stok kayıtlarında göstermemesi,

-Menfaat temin etmek üzere ürün senedinin temsil ettiği miktar ve kalitenin altında ürün teslim etmesi, teslim alınan ürünün kalite özelliklerini ve standardını ürün senedinde farklı göstermesi,

-Mudinin talebine rağmen ürünü teslim etmemesi,

-Sağlığı olumsuz etkileyecek düzeyde tarımsal ilaçlar ile kir ve benzeri maddelere maruz kalmış tarım ürünlerini bilerek depoya kabul etmesi ve bunları depodaki diğer ürünlerle karıştırması,

-İlgili mevzuat hükümlerine aykırı davranması durumlarında; mudilerin çıkarlarının korunmasını, lisanslı depoculuk, sınıflandırma ve ilgili mevzuatta öngörülen diğer işlem ve faaliyetlerin güven ve istikrar içinde sürdürülebilmesini teminen fiilin önem ve mahiyetine göre ilgililere uyarıda bulunmaya, talimat vermeye, faaliyetlerinin bir veya birkaçını geçici olarak durdurmaya, lisansı askıya almaya, lisansı iptal etmeye, işin mahiyet ve aciliyetini gözeterek işletmenin mevcut yönetimini feshe ve yerine en fazla bir yıla kadar görev yapmak üzere geçici yönetim kurulu atamaya ya da yetkili mahkemeye başvurarak kayyum atanması talebinde bulunmaya, işletmenin ve ortaklarının mal varlıklarına, hak ve alacaklarına tedbir veya el konulması, tasarruf yetkisinin kısmen veya tamamen kaldırılması, zapt edilmesi, bunların bir tevdi mahalline yatırılması için yetkili sulh ceza mahkemesine başvurmaya, tasfiye etmeye ve diğer her türlü idarî tedbir ve tasarruflarda bulunmaya yetkilidir.

Bakanlık yaptığı bir tespit veya denetim sonucunda mevzuata aykırılığı belirlemesi durumunda fiilin önem ve mahiyetine göre yukarıdaki tedbir ve tasarruflardan bir veya birkaçını uygulamaya koyabilir ve yasal takip gerektiren durumları derhal ilgili mercilere bildirir. Uyarı veya talimat verilmesi durumlarında verilen süre içinde gerekli önlemleri almayan ya da

eksiklikleri gidermeyen işletmelerin faaliyetlerinin bir veya birkaçı durdurulabilir ya da azami bir yıla kadar lisansı askıya alınabilir. Aykırılık ve eksikliklerin bu sürenin sonunda da giderilmemesi halinde lisans iptal edilir.

Lisanslı depo işletmesinin faaliyetlerini durdurma, tasfiye kararı alması veya lisans koşullarından bir veya birkaçını yerine getirememesi ya da iflası durumunda depo işleticisi derhâl mudilere bir ihtar göndererek durumu bildirir ve mudilerin sözleşmeleri gereği ödemesi gereken normal depo hizmeti ücretinin tahsilinden sonra ürünleri mudiye teslim eder. Bildirimin yapıldığı tarihten itibaren otuz günlük süre geçmeden depolama hizmetlerine son verilemez.

Lisanslı depo işletmesinin bir veya birkaç faaliyetinin geçici olarak durdurulması ya da lisansının askıya alınması durumlarında lisanslı depo işletmesi faaliyetlerini sürdürür ancak depolamak üzere yeni ürün kabul edemez. Bu durumlarda mudilerin çıkarlarının korunması amacıyla Bakanlık lisanslı depo işleticisinin işlem ve faaliyetlerine nezaret edebilir veya ihtiyaç görürse geçici yönetim kurulu atayabilir ya da kayyum atanması için mahkemeye başvurabilir.

Doğrudan lisanslı depo işletmesinin yönetimine ve varlıklarına el konulmasını gerektiren durumlarda ya da lisansın iptali halinde lisanslı depo işletmesine geçici yönetim kurulu veya mahkeme marifetiyle kayyum atanır ve öncelikle mudilerin çıkarları korunur.

Lisanslı Depoculuk Tazmin Fonu lisanslı depo işletmeleri, yetkili sınıflandırıcılar ile lisans alan diğer ilgililer Bakanlığın gözetim ve denetimine tâbidir. Bakanlık bunların tüm varlık ve işlemlerini, depolardaki ürünlerini, defterlerini, kayıtlarını, belgelerini, hesaplarını, denetim elemanları aracılığıyla denetler veya denetim kuruluşlarına denettirir. Bakanlık ihtiyaca göre denetimlerde yardımcı olmak üzere teknik personel görevlendirebilir ya da ilgili bakanlık ve kuruluşların denetime katılmalarını veya yardımcı olmalarını talep edebilir.

Bunların yönetici ve personeli denetim amacıyla Bakanlıkça görevlendirilenlerin işletme ve tesislere girmesine engel olmamaya, para, mal ve para hükmündeki kâğıtları, ürünleri, kıymetli evrakı, kayıt ve defterleri gizli de olsa göstermeye, incelenmesine yardımcı olmaya, istenilen bilgileri eksiksiz ve gerçeğe uygun olarak vermeye ve diğer her türlü yardımı ve kolaylığı göstermeye mecburdur. Bunlar denetim sonucunda Bakanlıkça verilecek talimata uymak zorundadırlar.

3.10. LİSANSLI DEPOCULUKTA YASAKLAR, HUKUKİ VE CEZAI SORUMLULUK

Lisanslı depoculuktaki yasaklar, hukuki ve cezaî sorumluluklar 5300 sayılı Tarım Ürünleri Lisanslı Depoculuk Kanununda aşağıdaki gibi ifade edilmiştir:

Depo kapasitesinin dolu olması, teslim edilmek istenen veya depolanmış bir ürünün lisanslı depodaki diğer ürünleri ve sağlığı olumsuz etkileyecek bir nitelik taşıması ya da depolanmaya elverişsiz olması durumları dışında lisanslı depo işletmesi ürünün depolanmak üzere kabulünde, depolama hizmetlerinden ve lisanslı depo işletmesi imkânlarından yararlanılmasında kişiler arasında ayırım yapamaz. Lisanslı depo işletmeleri ilgili mevzuatta ve mudi tarafından izin verilmedikçe kendilerine tevdi olunan başkalarına ait ürünler üzerinde hiçbir şekilde alım, satım, rehin gibi tasarruflarda bulunamaz, ürünlerin niteliklerini değiştirecek herhangi bir işlem yapamaz.

Lisanslı Depoculuk Tazmin Fonu, lisanslı depo işletmeleri, yetkili sınıflandırıcılar ve lisans alan diğer ilgililerin malikleri, yöneticileri, denetçileri ve personeli kendi kusurlarından ileri gelen zararlardan dolayı Fon, lisanslı depo işletmeleri, yetkili sınıflandırıcılar ve lisans alan diğer ilgililerle birlikte sorumludur. Lisanslı Depoculuk Tazmin Fonu lisanslı depo işletmeleri ve Yetkili Sınıflandırıcıların yöneticileri, denetçileri ve personeli ile lisans alan diğer ilgililer; bunların işlem ve faaliyetlerine, ürün ve ürün senetlerine, para ve mallarına, evrak, rapor, hesap, kayıt ve defterlerine ve diğer başka belgelere ilişkin işledikleri suçlardan dolayı Devlet memurları gibi ceza görürler. Bunlar tarafından düzenlenen evraklar Türk Ceza Kanununun tatbiki bakımından resmî evrak olarak kabul edilir.

Ayrıca aşağıdaki fiil ve hareketlere ilişkin daha ağır bir ceza hükmü öngörülmemişse:

-İlgili mevzuatta belirtilen ve tutmakla yükümlü olunan kayıt ve defterleri hiç veya doğru ve düzgün şekilde tutmayan ya da noter tasdikini yaptırmayan veya defter ve belgelerin saklama süresine uymayan lisanslı depo işletmesi yöneticileri hakkında Türk Ticaret Kanununun 67'nci maddesinde öngörülen cezalar tatbik olunur.

-Lisanslı depoculuk ücret tarifesinde belirlenenin üzerinde ücret talep ve tahsil eden, ilgili hükmüne aykırı hareket eden, ürün senedinin ilgili yönetmeliğinde düzenlenen içerik, şekil ve muhafaza şartlarına uymayan lisanslı depo işletmesinin yönetici ve personeli ile diğer ilgilileri hakkında 250 günden 500 güne kadar adli para cezasına hükmolunur.

-5300 sayılı Tarım Ürünleri Lisanslı Depoculuk Kanununun 17'nci maddesinin birinci fıkrası, 21'inci maddesinin birinci fıkrası, 27'nci maddenin birinci fıkrasının (a) bendi ve son fıkrası, 32'nci madde hükümlerine aykırı hareket eden lisanslı depo yönetici ve personeli hakkında 3 aydan 1 yıla kadar hapis cezası ve 250 günden 2.500 güne kadar adli para cezasına hükmolunur.

-Kasıtlı olarak hatalı numune alan veya alınan numuneyi kasıtlı olarak tahrip eden veya ürünü temsil etme niteliğini bozan veya ilgili kanun kapsamında depolanacak veya depolanacak herhangi bir tarım ürününü kasten gerçeğe aykırı şekilde tartan, derecelendiren, sınıflandıran ya da hukuken geçerli bir mazereti olmadıkça lisanslı depo işletmesi ile Borsa arasında imzalanan ve Bakanlıkça onaylanan sözleşmeye uygun hareket etmeyen, 27'nci maddenin birinci fıkrasının (f) ve (h) bentleri, 28'inci maddenin birinci fıkrası, 29'uncu maddenin ikinci

fıkrası hükümlerine aykırı hareket eden kişi hakkında fiilin önem ve mahiyetine göre 6 aydan 2 yıla kadar ağır hapis cezası ile 1.000 günden 4.000 güne kadar adli para cezasına hükmolunur.

-Tarım Ürünleri Lisanslı Depoculuk Kanununa uygun olarak verilen bir lisansı tahrif, taklit veya yanlış olarak temsil eden, üzerinde değişiklik veya sahtecilik yapan ya da Kanunen yetkisi olmaksızın lisans veya ürün senedini kredi veya herhangi bir şekilde menfaat temini amacıyla düzenleyen veya kullanan, kendine menfaat sağlamak amacıyla depolama hizmetlerini ilgili kanuna uygun olarak yerine getirmeyen, 8'inci maddenin birinci fıkrası, 27'nci maddenin birinci fıkrasının (e) bendi ve 33'üncü madde hükümlerine aykırı davranan kişiler hakkında fiilin önem ve mahiyetine göre 2 yıldan 5 yıla kadar ağır hapis cezası ile 2.500 günden 25.000 güne kadar adlî para cezasına hükmolunur.

4. LİSANSLI DEPO UYGULAMA ÖRNEKLERİ

4.1. DÜNYADA LİSANSLI DEPOCULUK UYGULAMALARI

Tarım ürünlerinin standartlara uygun olarak sınıflandırılması ve depolama süresince ürün kalitesinin korunması, depolanan ürünlerin emniyetinin sağlanması, tarımsal ürün ticaretinin kolaylaştırılması, üretici, tüccar ve sanayicinin kullanabileceği yeni finansal enstrümanlar yaratılması gibi işlevleri olan lisanslı depoculuk günümüzde ABD başta olmak üzere birçok ülkede etkin olarak kullanılan bir depolama sistemidir. Bu sistemin etkin olarak kullanıldığı ülkelerde ürün borsaları spot işlem yapan borsalardan gelişerek vadeli işlem yapan borsalara dönüşmektedir. Bu bağlamda dünyada uygulanan lisanslı depoculuk örnekleri aşağıda yer almaktadır

4.1.1. AMERİKA BİRLEŞİK DEVLETLERİ

Amerika'da lisanslı depoculuk 19. Yüzyılın ortalarında ortaya çıkmış ve bu konuda ilk kanun 1916 yılında yayımlanmıştır. 2000 yılında çıkarılan Tahıl Standartları ve Depolamanın Geliştirilmesi Hakkındaki Kanunla önceki Kanunda düzeltmeler yapılarak sistem mevcut şartlara uyumlu hale getirilmiştir. Amerika Birleşik Devletlerinde lisanslı depoculuk 4 temel amaç için kullanılmaktadır. Bunlar;

- Üreticilerin hasat sonrası nakit ihtiyaçlarını karşılamak ve ürünlerinin pazarlanmasını kolaylaştırmak,
- Devletin sahip olduğu tahıl rezervlerini depolamak,
- Tacir ve sanayiciler tarafından satın alınan ve depolanan ürünün aynı zamanda teminat olarak kullanılmasını sağlamak,
- Ürün senedinin borsalarda ticaretini yapmaktır.

Amerika Birleşik Devletlerinde lisanslı depoculuğun temel aktörleri çiftçiler, lisanslı depocular, bankalar, tüccarlar, imalatçılar, tüketiciler ve yatırımcılardır. Amerika'da çiftçi ürününü depoya koymakta ve karşılığında ürün senedi almaktadır. Sonrasında elindeki ürün senediyle bankaya giderek kredi temin etmektedir. Krediyi aldıktan sonra tüccarla bir anlaşma yaparak ürününü tüccara satmaktadır. Bu aşamadan sonra tacir bankaya giderek çiftçinin kredi borcunu kapatmakta ve bankadan ürün senetlerini almaktadır. Ürün senetlerini aldıktan sonra istediği zaman depoya giderek ürünleri depodan almaktadır.

Lisanslı depoculuk Türkiye'de olduğu gibi Amerika'da da ürün senetlerinin çeşitli amaçlarla kullanılması şeklinde işlemektedir. Lisanslı depolar özel ve kooperatif şirketlerine ait olmasına rağmen devlet eliyle denetlenmekte, izin ve onaylar United States Department of Agriculture (USDA) tarafından verilmektedir. Amerika'da ürün senetleri kıymetli evrak niteliğindedir ve ciro edilebilmektedir. Yani borsada işlem görebilmekte, satılabilmekte, takas edilebilmekte ve teminat olarak gösterilebilmektedir.

Birleşik Devletler Tarım Biriminin görevi araştırma, denetleme yapmak, depolanmaya uygunluk denetimi yapmak, ürünlerin sınıflandırmasını yapmak, lisanslı depocunun görevlerini belirlemek, elektronik tebliğ sistemini düzenlemek, depo işletme lisansı vermek, devletlerarası işbirliğini sağlamaktır. 31.12.2014 tarihi itibarıyla ABD’de 655 adet lisanslı tahıl deposu, 176 adet lisanslı pamuk deposu, 67 adet diğer muhtelif tarım ürünleri için kurulmuş lisanslı depo bulunmaktadır.

4.1.2. KANADA

Kanada’da lisanslı depoculuk konusundaki ilk düzenlemeler 1971 yılında hububat ile başlamıştır. Kanada’daki hububat depoları aynı yıl 4 farklı kategoride sınıflandırılmıştır ve bu sınıflandırma günümüze kadar gelmiştir. Bu sınıflandırma şu şekildedir:

- 1) Birincil hububat depoları (Primary):** Hububatı direkt olarak üreticiden depolamak veya sevk etmek ya da her ikisi için hizmet veren depolardır.
- 2) İmalata yönelik hububat depoları (Process):** Hububatı direkt olarak işleme tesislerine aktarmak üzere satın alan ve depolayan birimlerdir.
- 3) Ana hububat depoları (Terminal):** Hububatı resmi muayene, tartım ve temizlik işlemlerinden sonra kabul edip depolayan ve ürün depodan çıkana kadar bakımını üstlenen depolardır.
- 4) Transfer depoları (Transfer):** Hububatı resmi olarak muayeneden geçirip tarttıktan sonra başka depolara yollayan birimlerdir. Kanada’nın doğu bölgelerinde transfer depoları aynı zamanda ürünleri kabul etmekte ve temizledikten sonra depolamaktadır.

Kanada’da lisanslı depo işletmecilerinin de lisanslı depoculuk kapsamında işlem gören ürünlerin ticareti ile uğraşan kişilerin de lisans almaları gerekmektedir. Tahıl lisanslı depolarının ve tahıl ticaretinin kontrolü Kanada Tahıl Komisyonu tarafından gerçekleştirilmektedir. Söz konusu Komisyon lisanslı depoların maksimum depolama ücretlerini belirleme yetkisine sahip olmakla birlikte çoğu zaman ücret belirleme konusunu lisanslı depo işletmelerine bırakmaktadır. Benzer uygulama ABD’de de yapılmaktadır. Lisanslı depolar depolama ücretlerini belli bir düzeyin üzerine çıkartmadıkları sürece ücretlere müdahale edilmemektedir.

Kanada Tahıl Komisyonu tarafından açıklanan verilere göre 16 Haziran 2013 itibarıyla ülke genelinde 156 adet lisanslı hububat deposu bulunmaktadır. Bu depolar içinde en fazla görülen tip birincil hububat depoları ve imalata yönelik hububat depolarıdır.

4.1.3. TANZANYA

Tanzanya’da lisanslı depoculuk sisteminin önemli aktörlerinden birisi Tanzanya Lisanslı Depo Ruhsatı Komisyonu’dur. Bu komisyon Sanayi ve Ticaret Bakanlığı altında hizmet veren bir devlet kurumudur ve görevi lisanslı depoculuğu düzenlemek ve aynı zamanda teşvik etmektir. 10 Numaralı Lisanslı Depoculuk Yasasına binaen 2005 yılında kurulmuştur.

Tanzanya'da Lisanslı Depoculuk Sistemi lisanslı depolarda ürünlerin depolandığı ve ürün sahiplerinin ürünlerin sahipliği, değeri, tipi, miktarı ve kalitesi gibi bilgileri içeren Ürün Senedi aldığı ticari bir sistemdir. Ürün senedi ticaret ve krediye erişime olanak sağlamaktadır. Tanzanya'da Lisanslı Depo Sisteminin temel aktörleri arasındaki çiftçiler hasat sonrası ürünü Lisanslı Depoya teslim ederek bunun karşılığında aldığı ürün senedi ile kredi kullanmakta ve ihracatçı ihtiyacı olan ürünü lisanslı depolardan almaktadır.

Tanzanya'da lisanslı depoculuğa ilişkin işlemler Tanzanya Lisanslı Depo Ruhsatı Komisyonu tarafından yürütülmektedir. Bu komisyonun görevleri lisanslı depoculara ve diğer paydaşlara eğitim vermek, lisanslı depolara belirlenmiş kıstaslara göre lisans vermek, paydaşlar tarafından bağlı kalınacak ürün senedi kural ve prosedürlerinin işleyişini sağlamak, sağlam bir sertifikasyon denetimi sağlamak, depoların lisans dokümanlarını onaylamak, bunların veri tabanını oluşturmak ve güncellemek, paydaşlar arasında ortaya çıkan sorunları çözmek, ürünlerin satımı için bir ticaret platformu oluşturmaktır. Ürün senetleri cirosu mümkün olan ve cirosu mümkün olmayan şekilde 2 türlü çıkabilmektedir. Ürün senedi ticaret aracı ve finansman aracı olarak kullanılabilir.

Hisselerinin %30'una Tanzanya Hükümetinin sahip olduğu Milli Mikro Kredi Bankası tarafından hazırlanan raporda ülkede mevcut durumda 28 adet lisanslı depo bulunduğu belirtilmiştir. Bunların bir kısmı özel sektöre bir kısmı kooperatiflere aittir. Bu depolarda kahve, kakao, pamuk, kaju, ayçiçeği, susam, çeltik ve mısır depolanabilmektedir.

4.1.4. BULGARİSTAN

Ülkede lisanslı depoculuk 1997 yılında yapılan yasal düzenlemelerle uygulamaya konulmuştur. Bulgaristan'da 47 adet lisanslı depo mevcut olup bunların toplam depolama kapasiteleri 493.770 tona ulaşmış durumdadır. Depo kiralari ürün çeşidine göre 2,5-3,5 Leva (1,25-1,75 Avro)/ay/ton düzeyindedir. Ürünlerin lisanslı depolarda muhafazasını teşvik için üreticilerin lisanslı depoya teslim ettikleri ürün için ödedikleri depo kira bedelleri son üç yıldır %70-%100 oranında hükümet tarafından sübvansede edilmektedir.

Bulgaristan'da lisanslama işlemi hububat piyasasında Düzenleyici Kuruluş olarak görev yapan NGFS (National Grain and Fodder Service) tarafından yapılmaktadır. Kurum tarafından lisans başvurusu yapan depo sahiplerinin mevzuatla belirlenen teknik ve finansal yeterliliği taşıyıp taşımadığı incelenmekte, periyodik denetimler yapılmakta, lisanslı depodaki ürün için tanzim edilen ürün senedi karşılığında kredi veren finans kuruluşlarının veya ürün sahiplerinin talebi üzerine özel amaçlı denetimler de yine NGFS tarafından yapılmaktadır. Bulgaristan'da faaliyet gösteren tüm lisanslı depoların uluslararası geçerliliğe sahip bir Gıda Güvenlik Sistemi olan HACCP standartlarına sahip olması hedeflenmektedir.

4.1.5. MACARİSTAN

Macaristan'da AB üyeliği öncesi daha aktif durumda olan lisanslı depoculuk sistemi (Public warehouse) katılım sonrası AB'de uygulanan müdahale fiyatı nedeniyle zayıflamasına karşın büyük üreticiler tarafından müdahale başlangıcı olan 1 Kısıma kadar kullanılmaktadır.

Deposu olan tüccar malını ya serbest piyasada değerlendirmekte ya da 1 Kasımdan itibaren Macaristan'da müdahale alımlarından sorumlu ödeme kurumu ARDA'ya satmaktadır. Macaristan'da lisanslı depoculuk şirketi kurmak için 2 temel şart vardır;

- 1) Bir milyon Euro nakit işletme sermayesi,
- 2- Bir milyon Euro'luk depo yatırımı.

Macaristan'da lisanslı depoculuk şirketlerinin ticaret yapması yasaktır. Macaristan'daki depoculuk şirketleri malını bırakan mudilere mal bedelinin %66'sı kadar kredi temin etmektedir. Bankalar ise malın kalitesine göre bir değerlendirme yapmakta olup % 95'e kadar kredi vermektedir. Macaristan'daki tüm lisanslı depoculuk şirketleri hem devletin bu konuda kurmuş olduğu Yetkili bir merci tarafından hem de bankalar tarafından kontrol edilmektedir. Lisanslı depolarda maksimum bir yıl kiralama söz konusudur. Lisanslı depolar her kalitedeki malı kabul etmektedir. Macaristan'da 3 adet lisanslı depoculuk şirketi mevcuttur.

Yukarıda belirtilen ülkeler dışında son yıllarda Zimbabve ve Gana gibi az gelişmiş ülkelerde de lisanslı depoculuk konusunda çalışmalar yapılmaktadır. Gelişmekte olan ülkelerin bazılarında ise lisanslı depoculuk sistemi aşağıdaki gibi özetlenebilir;

-Endonezya'da lisanslı depoculuk sistemi etkinlikle işlemekte ve pazarlama maliyetlerinin azaltılmasında etkili olmaktadır.

-Gana'daki ilk pilot uygulama 1993 yılında Afrika Kalkınma Bankasının desteği ile başlamıştır.

-Meksika'da şeker endüstrisi organizasyonu olan FORMA tarafından ürün senetleri çıkartılmış ve bu senetler özellikle Amerikan firmalarından sezonluk kredi sağlanmasında kullanılmıştır.

-Uganda'da kahve en önemli ihracat ürünü olup 1993 yılında kahve ihracatı özel sektörün rekabetine açılmıştır. Bu durumu takiben 1995 yılında Dünya Bankası Uganda hükümeti ile işbirliğine giderek lisanslı depoların ve ürün senetlerinin geliştirilmesi konusunda çalışmalar yapmıştır. Yapılan çalışmalarla Uganda'da kullanılan ürün senetlerinin dünya piyasaları ile entegrasyonu sağlanmıştır.

-Slovakya lisanslı depoculuk sisteminin etkinlikle yürütüldüğü ülkelerden biridir. Ürün senetleri ülkede yasal olarak 1998'de kullanılmaya başlamıştır. 1998 yılında ürün senetleri kullanılmaya başlandığında 28 farklı tüzel kişi tarafından işletilen 48 adet lisanslı depo toplam 635.000 ton hububat saklama kapasitesine ulaşmış ve bankalar depolardaki ürün değerinin yaklaşık %60'ını finanse etmiştir.

4.2. TÜRKİYE'DE LİSANSLI DEPOCULUK UYGULAMALARI

4.2.1 TÜRKİYE'DE LİSANSLI DEPOCULUK

Ülkemizde kalitesi ve miktarı belirlenmiş ürün için düzenlenen belge karşılığı ticaret TMO tarafından başlatılmıştır. TMO 1993 yılından itibaren 2699 sayılı Umumi Mağazacılık Kanunu hükümlerine dayanarak makbuz senedi düzenlemeye başlamış ve emanet ürün stoklaması yapmıştır. Bu uygulama ile yeterli deposu olmayan üretici, tüccar ve sanayicilere ürünlerini depolama imkânı sağlanmıştır. Teslim edilen ürünler karşılığında düzenlenen makbuz senedi ile bankalardan kredi kullanmaları sağlanmıştır.

Makbuz Senedine Dayalı Kredi Uygulaması 2005 yılında başlatılmıştır. Krediden üretici, tüccar ve sanayiciler yararlanmıştır. TMO depolarına emanete bırakılan ürünler karşılığı alınan makbuz senetleri TMO ile sözleşme imzalayan bankalara ciro edilerek kredi kullanılmıştır. Makbuz senetlerinin TMO alım garantisi altında olması nedeniyle senetlerin teminat kalitesi artmış, dolayısıyla kullanılan kredinin faizi düşük olmuştur. Bu krediler için ayrıca mali teşvikler de verilmiştir (KKDF %0, BSMV %1, faiz desteği %25).

TMO umumi mağazacılık uygulaması ülkemizde lisanslı depoculuk uygulamasının alt yapısını oluşturmuştur. Ülkemizde Lisanslı depoculuk sistemini 10.02.2005 tarihinde kabul edilen ve 17.02.2005 tarih 25730 sayılı Resmi Gazetede yayımlanan 5300 sayılı Tarım Ürünleri Lisanslı Depoculuk Kanunu ve bu kanun hükümleri doğrultusunda yayımlanmış ikincil mevzuatlar düzenlemektedir. Yasa 2005 yılında yayımlanmış olmasına rağmen ilk lisanslı depo şirketi 2010 yılında TMO-TOBB ortaklığıyla kurulmuştur. Kurulan Şirketin ismi TMO-TOBB Tarım Ürünleri Lisanslı Depoculuk A.Ş.'dir. Şirket ilk lisanslı depoculuk uygulamasını 2011 yılında Polatlı'da 40.000 ton depolama kapasiteli hububat deposunda hayata geçirmiştir. 2012 yılında da yine hububatta 30.000 ton depolama kapasiteli Ankara/Ahiboz, 20.000 ton depolama kapasiteli Lüleburgaz tesislerinde lisanslı depoculuğu başlatmıştır. 2012 yılında ayrıca Ordu/Ünye'de 15.000 ton depolama kapasiteli, Düzce'de 10.000 ton depolama kapasiteli tesislerde fındıkta lisanslı depoculuğu başlatmıştır.

TMO-TOBB Tarım Ürünleri Lisanslı Depoculuk A.Ş. uygulamaları örnek olmuş, sağlanan vergi avantajları, depo kira desteği ve faiz desteği lisanslı depoculuğa olan ilgiyi artırmıştır. 2016 itibariyle 21 adet lisanslı depo şirketi kurulmuş, 9 adedi faaliyet izni almıştır. Türkiye'de kurulmuş ve faaliyet izni almış lisanslı depo şirketleri ile ilgili bilgiler aşağıda yer almaktadır.

Tablo 1 - Kuruluş İzni Alan Lisanslı Depo İşletmeleri

				Rapor Tarihi: 22.03.2016
Sıra	Şirketin Adı	Faaliyet Konusu	Şirket Merkezi	Kapasite
				Ton
1	Tmo-Tobb Tarım Ürünleri Lisanslı Depoculuk A.Ş.	Hububat, Baklagiller, Yağlı Tohumlar	ANKARA	100.000
2	Ege Tarım Ürünleri Lisanslı Depoculuk A.Ş.	Pamuk	İZMİR	15.000
3	Marmara Birlik Tarım Ürünleri Lisanslı Depoculuk A.Ş.	Zeytin- Zeytinyağı	Nilüfer/BURSA	17.500
4	Tiryaki Tarım Ürünleri Lisanslı Depoculuk A.Ş.	Hububat, Baklagiller, Yağlı Tohumlar	GAZİANTEP	100.000
5	Anadolu Selçuklu Tarım Ürünleri Lisanslı Depoculuk A.Ş.	Hububat, Baklagiller, Yağlı Tohumlar	KONYA	100.000
6	Gk Tarım Ürünleri Lisanslı Depoculuk A.Ş.	Hububat, Baklagiller, Yağlı Tohumlar	KIRIKKALE	40.000
7	Kainat Tarım Ürünleri Lisanslı Depoculuk A.Ş.	Hububat, Baklagiller, Yağlı Tohumlar	KONYA	30.000
8	Toprak Tarım Ürünleri Lisanslı Depoculuk Sanayi ve Ticaret A.Ş.	Hububat, Baklagiller, Yağlı Tohumlar	KONYA	35.000
9	Çankırı Tarım Ürünleri Lisanslı Depoculuk Sanayi ve Ticaret A.Ş.	Hububat, Baklagiller, Yağlı Tohumlar	ÇANKIRI	20.000
10	Yalnızlar Agro Tarım Ürünleri Lisanslı Depoculuk Sanayi ve Ticaret A.Ş.	Hububat, Baklagiller, Yağlı Tohumlar	KONYA	40.000
11	Konya Tarım Ürünleri Lisanslı Depoculuk Sanayi ve Ticaret A.Ş.	Hububat, Baklagiller, Yağlı Tohumlar	KONYA	40.000
12	AG Tarım Ürünleri Lisanslı Depoculuk A.Ş.	Hububat, Baklagiller, Yağlı Tohumlar	İSTANBUL	20.000
13	Altuntaş Tarım Ürünleri Lisanslı Depoculuk A.Ş.	Hububat, Baklagiller, Yağlı Tohumlar	AKSARAY	20.000
14	Uludaş Tarım Ürünleri Lisanslı Depoculuk San.Tic.A.Ş.	Hububat, Baklagiller, Yağlı Tohumlar	SAMSUN	55.000

15	Mardin Tarım Ürünleri Lisanslı Depoculuk A.Ş.	Hububat, Baklagiller, Yağlı Tohumlar	MARDİN	25.000
16	Aziz Ata Tarım Ürünleri Lisanslı Depoculuk A.Ş.	Hububat, Baklagiller, Yağlı Tohumlar	KONYA	40.000
17	Lüleburgaz Tarım Ürünleri Lisanslı Depoculuk A.Ş.	Hububat, Baklagiller, Yağlı Tohumlar	KIRKLARELİ	20.000
18	Rana Farm Tarım Ürünleri Lisanslı Depoculuk A.Ş.	Hububat, Baklagiller, Yağlı Tohumlar	KARAMAN	30.000
19	Kayseri Şeker Tarım Ürünleri Lisanslı Depoculuk A.Ş..	Hububat, Baklagiller, Yağlı Tohumlar	KAYSERİ	100.000
20	GMC Tarım Ürünleri Lisanslı Depoculuk A.Ş.	Hububat, Baklagiller, Yağlı Tohumlar	MERSİN	25.000
21	Konagro Tarım Ürünleri Lisanslı Depoculuk A.Ş.	Hububat, Baklagiller, Yağlı Tohumlar	KONYA	70.000

Tablo 2 - Lisans Alan Lisanslı Depo İşletmeleri

Sıra	Şirket Adı	Lisans Tarihi	Şirket Merkezi	Depo yerleri	Depo Kapasitesi	Depolanan
					TON	Ürünler
1	Tmo-Tobb Tarım Ürünleri Lisanslı Depoculuk A.Ş.	12.07.2011	Ankara	Polatlı Lüleburgaz Ahiboz	40.000 20.000 30.000	Hububat, Baklagiller, Yağlı Tohumlar
2	Tiryaki Tarım Ürünleri Lisanslı Depoculuk A.Ş.	12.07.2012	Gaziantep	Bandırma Çorum	30.000 40.000	Hububat, Baklagiller, Yağlı Tohumlar
3	Ege Tarım Ürünleri Lisanslı Depoculuk A.Ş.	26.02.2013	İzmir	Torbalı	15.000	Pamuk
4	GK Tarım Ürünleri Lisanslı Depoculuk A.Ş.	30.05.2014	Kırıkkale	Kırıkkale	40.000	Hububat, Baklagiller, Yağlı Tohumlar
5	Kainat Tarım Ürünleri Lisanslı Depoculuk A.Ş.	10.08.2014	Konya	Sivas	30.000	Hububat, Baklagiller,

Rapor Tarihi:
22.03.2016

						Yağlı Tohumlar
6	Anadolu Selçuklu Tarım rnleri Lisanslı Depoculuk A.Ş	04.06.2015	Konya	Konya	100.000	Hububat, Baklagiller, Yağlı Tohumlar
7	Toprak Tarım rnleri Lisanslı Depoculuk A.Ş.	09.07.2015	Konya	Karaman	35.000	Hububat, Baklagiller, Yağlı Tohumlar
8	Tarım Kredi Tarım rnleri Lisanslı Depoculuk A.Ş.	18.09.2015	ankırı	Çankırı	20.000	Hububat, Baklagiller, Yağlı Tohumlar
9	Marmarabirlik Tarım rnleri Lisanslı Depoculuk A.Ş.	10.11.2015	Bursa	Bursa	5.000	Zeytin

Bu güne kadar 21 adet lisanslı depo Şirketi kurulmuş olup depolama kapasitesi 942.500 tondur. Kuruluşunu gerçekleŐtiren 21 Őirketten 9 tanesi lisans almış olup söz konusu Őirketlerin 7 adedi Hububat Baklagiller ve Yağlı Tohumlar, 1 adedi pamuk depolanması, 1 adedi zeytin depolanmasında faaliyet göstermektedir. Diğer Şirketler lisans alma çalışmalarını sürdürmektedir.

4.3. YASAL ÇERÇEVE

Lisanslı Depoculuk ve rn İhtisas Borsacılığında yasal ereve aşağıdaki Kanun, Yönetmelik ve Tebliğlerle belirlenmektedir:

Tablo 3 - Lisanslı Depoculuk Mevzuatı

MEVZUAT TÜRÜ	MEVZUATIN ADI	RESMİ GAZETE TARİHİ VE SAYISI
Kanun	Tarım rnleri Lisanslı Depoculuk Kanunu	17.02.2005-25730
	Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği ile Odalar ve Borsalar Kanunu	01.06.2004-25479
Yönetmelik	Elektronik rn Senedi Yönetmeliği	12.11.2011-28110
	Lisanslı Depoculuk Tazmin Fonu Yönetmeliği	21.12.2005-26030
	Tarım rnleri Lisanslı Depoculuk Yönetmeliği	12.04.2013-28616
	Ticaret Borsaları ile rn İhtisas Borsalarında Alivre ve Vadeli Alım Satım Yönetmeliği	08.01.2005-25694

	Ürün İhtisas Borsalarının Kuruluş, İşleyiş ve Denetim Usul ve Esasları Hakkında Genel Yönetmelik	09.03.2005-25750
	Yetkili Sınıflandırıcıların Lisans Alma, Faaliyet ve Denetimi Hakkında Yönetmelik	08.10.2005-25960
Tebliğ	Fındık Lisanslı Depo Tebliği	12.04.2013-28616
	Hububat, Baklagiller ve Yağlı Tohumlar Lisanslı Depo Tebliği	12.04.2013-28616
	Sofralık zeytin Lisanslı Depo Tebliği	12.04.2013-28616
	Pamuk Lisanslı Depo Tebliği	12.04.2013-28616
	Zeytin Lisanslı Depo Tebliği	12.04.2013-28616
	Zeytinyağı Lisanslı Depo Tebliği	12.04.2013-28616

4.3.1. VERGİ İSTİSNALARI, DESTEKLER VE TEŞVİK DURUMU

4.3.1.1. VERGİ İSTİSNALARI

Lisanslı depoculuk sisteminin teşvik edilmesine ve bu alandaki yatırımların artarak gelişmesine katkı sağlamayı amaçlayan vergi düzenlemeleri 03/07/2009 tarihli 27277 sayılı Resmi Gazetede yayımlanan 5904 sayılı Gelir Vergisi Kanunu ve Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılması Hakkındaki Kanunla yürürlüğe girmiştir. Bu Kanunla;

- Lisanslı depoya bırakılan ürün için üretici adına elektronik ortamda düzenlenen ürün senetlerinin el değiştirmesinden doğan kazançlar 31/12/2014 tarihine kadar gelir vergisi ve kurumlar vergisinden istisna tutulmuş ve bu süre 31/12/2018 tarihine kadar uzatılmıştır.
- Ürünlerin lisanslı depolara ilk tesliminde ve borsadaki alım satımında katma değer vergisi (KDV) istisnası getirilmiştir.
- Lisanslı depo işletmesi ile mudi arasında yapılan sözleşmeler ve ürün senetleri damga vergisinden muaf tutulmuştur.

4.3.1.2. KİRA DESTEĞİ

Ayrıca lisanslı depolarda muhafaza edilen ürünlere 5 yıl süreyle kira desteği ödemesi yapılacağı 16 Ekim 2014 Tarih, 29147 Sayılı Resmi Gazetede yayımlanan Bakanlar Kurulu Kararı (Karar Sayısı: 2014/6849) eki "Tarımsal Ürünlerin 5300 Sayılı Tarım Ürünleri Lisanslı Depoculuk Kanunu Çerçevesinde Lisans Alarak Faaliyet Gösteren Depolarda Muhafaza Edilmesi Halinde Kira Destekleme Ödemesi Yapılmasına İlişkin Karar" da belirtilmiştir. Karara göre;

-Lisanslı depolarda muhafaza edilen buğday, arpa, çavdar, yulaf, mısır, çeltik, pirinç, mercimek, nohut, fasulye, bezelye, ayçiçeği için 3 TL/Ton/Ay,
-Pamuk için 7 TL/Ton/Ay,
-Fındık, zeytin, zeytinyağı, kuru kaysı, antepfıstığı, kuru üzüm, kuru incir için 10 TL/Tonu geçmemek üzere Gümrük ve Ticaret Bakanlığınca onaylanacak kira ücretlerinin %50'si oranında kira desteği verilmektedir. Depo kira ücreti 16.10.2014 tarihi itibarıyla 5 yıl süreyle lisanslı depo işletmelerine ödenecektir. Bu çerçevede Kira Desteği ödemesine ilişkin 2014/62 sayılı tebliğ 17 Ocak 2015 Cumartesi 29239 sayılı Resmî Gazetede yayınlanarak yürürlüğe girmiş, kira destekleme ödemesi yapılması ve kira desteği ödemelerinin nasıl yapılacağı açıklanmıştır.

Gümrük ve Ticaret Bakanlığınca 04/02/2015 tarihinden itibaren destek ödemelerine başlanmış olup 5 adet lisanslı depo işletmesine;

-16/10/2014-31/12/2014 tarihleri arası için 1.155.627,75 TL tutarında,
-01/01/2015-31/03/2015 dönemine ilişkin 1.305.451,89 TL tutarında,
-01/04/2015-30/06/2015 dönemine ilişkin 855.027 TL tutarında ödeme yapılacağı internet sitesinde yayınlanmıştır.

4.3.1.3. YATIRIM KREDİ DESTEĞİ

31/12/2014 tarihli ve 2014/7201 sayılı Bakanlar Kurulu Kararıyla yürürlüğe konulan T.C. Ziraat Bankası A.Ş. ve Tarım Kredi Kooperatiflerince Tarımsal Üretime Dair Düşük Faizli Yatırım ve İşletme Kredisi Kullanılmasına İlişkin karar doğrultusunda Gıda Tarım ve Hayvancılık Bakanlığınca 14.03.2015 tarih 29295 sayılı Resmi Gazetede yayınlanan Tebliğ (Tebliğ No: 2015/8) kapsamında kurulmuş/kurulacak lisanslı depo işletmelerine cari faiz oranları üzerinden yatırım dönemleri için %50, işletme döneminde % 25 faiz indirimli olarak 5.000.000 TL'ye kadar kredi kullanılmaktadır (Kapasite artışları ve yenilemeler de bu kapsamda değerlendirilmektedir).

4.3.1.4. DEVLET YATIRIMLARI

14/7/2009 tarihli ve 2009/15199 sayılı Bakanlar Kurulu Kararnamesi ile yürürlüğe konulan Yatırımlarda Devlet Yardımları Hakkında Karar ve bu Kararın uygulanmasına ilişkin Hazine Müsteşarlığınca çıkarılan 2009/1 sayılı "Yatırımlarda Devlet Yardımları Hakkında Kararın Uygulanmasına İlişkin Tebliğ" ile lisanslı depoculuk hizmetleri de bölgesel desteklerden yararlandırılacak yatırım konuları arasına dâhil edilmiştir.

Aynı durum 15/06/2012 tarihli ve 2012/3305 sayılı Bakanlar Kurulu Kararnamesi ile yürürlüğe konulan Yatırımlarda Devlet Yardımları Hakkında Karar ve bu Kararın uygulanmasına ilişkin Ekonomi Bakanlığınca çıkarılan 2012/1 sayılı "Yatırımlarda Devlet Yardımları Hakkında Kararın Uygulanmasına İlişkin Tebliğ" ile devam ettirilmiştir. Bu devlet yardımlarından yararlanmak

için Teşvik belgesi müracaatları genel olarak T.C. Ekonomi Bakanlığına yapılmaktadır. Ancak genel teşvik uygulamaları kapsamında yer alan, sabit yatırım tutarı 10 milyon TL'yi aşmayan ve Yatırımlarda Devlet Yardımları Hakkında Kararın Uygulanmasına İlişkin Tebliğde (2012/1 Sayılı Tebliğ) belirtilen genel teşvik uygulamaları kapsamındaki yatırımlar için başvuru sahibinin tercihine bağlı olarak yatırımın yapılacağı yerdeki yerel birimlere de başvuru yapılabilecektir.

Bu kapsamda Kırklareli bölgesel teşviklerde 2. Bölgede yer almaktadır. Kırklareli bölgesel teşvik uygulamaları şu şekildedir:

Tablo 4 - Kırklareli Teşvik Oranları

Kırklareli İlinin Yararlanabileceği Bölgesel Teşvikler		Destek Tutarları
KDV İstisnası		Var
Vergi İndirimi	OSB Dışı	%20
	OSB İçi	%25
Sigorta primi İşveren Desteği	OSB Dışı	3 Yıl
	OSB İçi	5 Yıl
Yatırım Yeri Tahsisi	-	Var
Faiz Desteği	İç Kredi	Yok
	Döviz Endeksli Kredi	Yok

2. bölge için lisanslı depoculukta asgari yatırım miktarı 2.000.000 TL'dir. Kırklareli'nde yapılacak lisanslı depo işletmesi yatırım tutarı KDV hariç olarak hesaplanmıştır. Bu nedenle KDV istisnası dikkate alınmamıştır. 2. bölgede Sigorta Primi İşveren Hissesi Desteği sabit yatırım tutarının %25'ini geçmemek üzere Teşvik Belgesi kapsamı yatırımla sağlanan ilave istihdam için ödenmesi gereken sigorta primi işveren hissesinin asgari ücrete tekabül eden kısmının Bakanlıkça karşılanmasıdır. Bu destek 1 Ocak 2014 sonrası başlanılacak yatırımlar için 3 yıl süresince verilmektedir. Bölgesel Teşviklerden yararlanacak Kırklareli için 2. Bölge Teşviklerinde Teşvik değerlerinin hesaplanmasında Vergi İndirimi ve Sigorta Primi Desteği Oranları aşağıda gösterilmiştir.

Tablo 5 - Kırklareli Teşvik Oranları 2

Bölge/il	Kurumlar Vergisi indirimi			Sigorta Primi İşveren Katkı Payı Desteği	
	Yatırıma Katkı Oranı (%)	Vergi İndirimi (%)	Uygulanacak Vergi (%)	Yatırıma Katkı Oranı (%)	Uygulama Süresi (Yıl)
2. Bölge/Kırklareli	20	55	8	30	3

5. BÖLÜM: PROJENİN YÜRÜTÜLECEĞİ BÖLGE

5.1. PROJENİN UYGULAMA ALANI

Lisanslı deponun kurulması planlanan arazi Edirne Yolu 5. kilometrede Karaağaç Gölü mevkiinde bulunmaktadır. Arazi anayol kenarında bulunmakla birlikte il merkezine 5 kilometre mesafededir. Arazide kanalizasyon altyapısı bulunmaktadır. Arazi üzerinde içme suyu şebekesi ve elektrik hattı mevcuttur. Elektrik direkleri ve içme suyu şebekesi lisanslı deponun kurulacağı yerdeki yol kenarından geçmektedir. Projenin uygulama alanına ilişkin aplikasyon krokisi ve uygulama imar planı ekte sunulmuştur. Lisanslı depo bahsi geçen konumdaki 674 ada 181 parsel üzerine inşa edilecektir.

5.2. COĞRAFİ, FİZİKSEL VE EKONOMİK ÖZELLİKLER

5.2.1. COĞRAFİ ÖZELLİKLER

Kırklareli Marmara Bölgesinin Trakya tarafında İstıranca ve Ergene bölümleri üzerinde bir sınır ilidir. 41*14' – 42*00' kuzey enlemleri ile 26*53' – 28*13' doğu boylamları arasında yer almaktadır. İlin kuzeyinde Bulgaristan, doğusunda Karadeniz, güney-doğusunda İstanbul, güneyinde Tekirdağ, batısında Edirne bulunmaktadır. Merkez ilçenin denizden yüksekliği 266 metre, ilin yüzölçümü 6.550 kilometredir.

Kırklareli Marmara Havzasının kuzey bölümünü meydana getiren İstıranca Dağları ile Meriç Havzasının doğusundaki Ergene Vadisi üzerinde yer almaktadır. Kuzeyi, kuzey batı güneydoğu yönündeki İstıranca Dağlarıyla kaplıdır. Yaşlı çekerdeği olan bu dağların Büyükdere ve Revze Deresi kaynaklarının kuzeybatısındaki kısmı daha yayvan ve alçaktır. Burada yükselti 750 metreyi geçmemektedir. Güneydoğu kısmı ise daha dar ve yüksektir. Dağın 1.030 metrelik zirvesi (Mahya Tepesi) bu bölümdedir.

Doruk çizgisinin kuzeye yakın oluşuyla bu yakada kış ve ilkbahar kaban akarsular kısa ve hızlı akışlıdır. Bu derelerin en uzununu Bulgaristan sınırını oluşturan Revze Deresidir. Derelerin Karadeniz ağızlarında içinde göller bulunan bataklık düzlükler vardır. İl akarsularının çoğu birbirine paralel kuzeydoğu-güneybatı yönünde akarak Ergene suyuna karışmakta ve Ege Denizine dökülmektedir. İstıranca Dağlarının nemli ve serin rüzgârlara açık kuzey yamaçlarında yağış miktarı yüksektir. Eteklerinden yükseklerle doğu çıkıldıkça yağış miktarı daha da artmaktadır. Bu kısımlar kesif kayın ormanlarıyla kaplıdır. İstıranca'nın doruk çizgisinin güneyinde yüksek ve engebeli dağ görünümü yerini yumuşak eğimli, yayla görünüşlü surlara, kayınlar da yerini orman altı örtüsü bakımından fakir olan meşe ve gürgenlere bırakmaktadır. Bu kısımda yağışlar azalmaktadır. Tahribat yüzünden azalan ormanlar güneye doğru lekeler halinde uzanmaktadır. Sıcaklık da güneye doğru artmaktadır. Bu yapı içinde iklim de iki farklı yapı göstermektedir. Karadeniz kıyıları bol yağışlı, kışları oldukça sert, yazları serin; iç kısımlar, yazları sıcak, kışları sert yağışlar şeklindedir. Kış yağışları daha çok kar şeklindedir.

Kırklareli ülkemizin orta büyüklükteki havzaları olan Marmara ve Meriç havzaları üzerindedir. Marmara Havzası çok sayıda akarsu havzasının birliğiyle oluşmaktadır. Meriç Havzasını ise

Meriç ve kolları oluşturmaktadır. Meriç Havzası ülkemizin tarımsal faaliyetler bakımından en önemli havzalarından biridir. Havzanın su toplama alanı 14.500 kilometrekare kadardır. Ortalama yıllık su miktarı ise yaklaşık 1 milyar metreküptür. Havzada 1.223.000 hektarı sulanabilir nitelikte 1.381.000 hektar ova bulunmaktadır. Kırklareli'nin batı, güney ve güneydoğu toprakları bu havzanın Ergene Havzası bölümündedir. Havzanın Meriç'in kolu olan akarsuları şunlardır;

- Ergene Irmağı,
- Paşaköy Deresi,
- Sulucak Deresi,
- Lüleburgaz Deresi,
- Babaeski (Şeytan) Deresi,
- Teke Deresidir.

Marmara Havzası: Havzanın su toplama alanı 24.000 kilometrekare kadardır. Yağışlı kara deniz kesimini de içine alan havzanın yıllık ortalama su miktarı 6 milyar metreküptür. Havza'da 237.000 hektarı sulanabilir nitelikte 319.000 hektar ova bulunmaktadır. Havza'nın hızlı akışlı akarsularının tümü Karadeniz'e dökülmektedir. Bu akarsular şunlardır:

- Bulanık Dere,
- Pabuç Deresi,
- Kazan Deresi,
- Revze Deresidir.

5.2.2. FİZİKSEL ÖZELLİKLER

Kırklareli'nin nüfusu 2016 itibariyle 351.684'tür. Bu nüfus 3.322 erkek ve 3.568 kadından oluşmaktadır. Yüzde olarak ise nüfusun %50,93'ü erkek, %49,07'si kadındır.

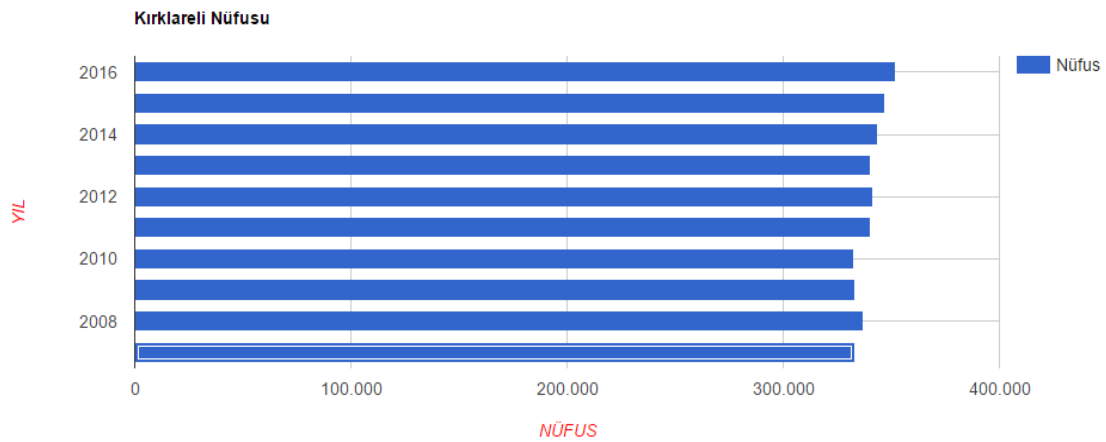
Tablo 6- İl Merkezi Nüfus Dağılımı

	Erkek	Kadın	Toplam
İl Merkezi	179.122	172.562	351.684
	50,93%	49,07%	

İlin yıllara göre nüfus değişimine bakıldığında nüfusun bazı yıllarda arttığı, bazı yıllarda azaldığı görülmektedir. 2008-2010 yılları arasında ilin nüfusu azalırken 2010-2012 arası artış göstermiştir. 2013'te tekrar azalan il nüfusu bu tarihten günümüze kadar ise sürekli artış göstermiştir.

Tablo 7- Yıllara Göre Kırklareli Nüfusu

Yıllara Göre Kırklareli Nüfusu			
Yıl	Erkek Nüfusu	Kadın Nüfusu	Toplam Nüfus
2016	179.122	172.562	351.684
2015	177.352	169.621	346.973
2014	176.053	167.670	343.723
2013	173.916	166.643	340.559
2012	175.515	165.703	341.218
2011	175.678	164.521	340.199
2010	168.709	164.082	332.791
2009	170.136	163.043	333.179
2008	174.083	162.859	336.942

Şekil 3- Kırklareli Nüfusu Yıllara Göre Artış Grafiği

Kırklareli'ne bağlı toplamda 8 ilçe bulunmaktadır. Nüfus dağılımına göre nüfusun en yoğun olduğu ilk 3 ilçe Lüleburgaz, Merkez ilçe ve Babaeski'dir. İlçelerin nüfus dağılımı aşağıdaki tabloda yer almaktadır.

Tablo 8 - Kırklareli İlçe Nüfusları

Kırklareli İlçe Nüfusları					
Yıl	İlçe	İlçe Nüfusu	Erkek Nüfusu	Kadın Nüfusu	Yüzde
2016	Lüleburgaz	145.263	73.615	71.648	% 41,30
2016	Merkez	97.626	49.434	48.192	% 27,76
2016	Babaeski	47.950	24.385	23.565	% 13,63
2016	Vize	27.556	14.015	13.541	% 7,84
2016	Pınarhisar	18.580	9.776	8.804	% 5,28
2016	Demirköy	8.464	4.649	3.815	% 2,41
2016	Pehlivan köy	3.681	1.842	1.839	% 1,05
2016	Kofçaz	2.564	1.406	1.158	% 0,73

İl nüfusunun yaşlara göre dağılımına ait en güncel veriler TÜİK tarafından yayınlanan 2016 verileridir. Bu verilere bakıldığında 15-64 yaş grubunun %76,99 oranında, 0-14 yaş grubunun %10,48 oranında ve 65 yaş üstü grubunun %12,51 oranında yer aldığı görülmektedir.

Tablo 9 - İl Nüfusunun Yaş Aralıklarına Göre Dağılımı

Kırklareli Nüfusunun Yaş Gruplarına Göre Dağılımı			
Yıl	Yaş Grubu	Nüfus	Nüfus Yüzdesi
2016	0-4 Yaş	18.216	% 5,18
2016	10-14 Yaş	18.650	% 5,30
2016	15-19 Yaş	24.247	% 6,89
2016	20-24 Yaş	29.377	% 8,35
2016	25-29 Yaş	25.011	% 7,11
2016	30-34 Yaş	25.633	% 7,29
2016	35-39 Yaş	27.781	% 7,90
2016	40-44 Yaş	25.532	% 7,26
2016	45-49 Yaş	24.503	% 6,97
2016	50-54 Yaş	24.842	% 7,06
2016	55-59 Yaş	24.240	% 6,89
2016	5-9 Yaş	17.883	% 5,08
2016	60-64 Yaş	21.774	% 6,19
2016	65-69 Yaş	14.995	% 4,26
2016	70-74 Yaş	10.400	% 2,96
2016	75-79 Yaş	8.361	% 2,38
2016	80-84 Yaş	6.121	% 1,74
2016	85-89 Yaş	3.207	% 0,91
2016	90+ Yaş	911	% 0,26

5.3. EKONOMİK ÖZELLİKLER

5.3.1. TARIM

Kırklareli'nin ekonomisi genel olarak tarıma dayanmaktadır. Dağları ormanlarla kaplı ilin geniş Ergene Ovası tarım açısından oldukça verimlidir. Faal nüfusun % 70'i tarım, hayvancılık, balıkçılık, ormancılık ve avcılıkla uğraşmaktadır. İldeki başlıca tarım ürünleri buğday, yulaf, mısır, fasulye, şekerpancarı, ayçiçeği ve kozadır.

İlde sebze ve meyvecilik de önemli tarım alanlarındandır. Lahana, pırasa, taze fasulye, soğan, sarımsak, biber ve domates yetiştirilen başlıca sebze ürünleridir. Yetişen meyveler erik, elma, armut, şeftali ve kirazdır. Tarımda sulama, gübreleme, ilâçlama ve modern tarım araçlarını kullanma yaygındır. Önemli miktarda kiraz ve çavdar yetiştirilen ilde ayçiçeği üreticiliği de ileri seviyededir.

Tablo 10 - Kırklareli Tarım Alanı Kullanım Durum Tablosu

Yıl	Toplam İşlenen Tarım Alanı ve Uzun Ömürlü Bitkiler	Toplam İşlenen Tarım Alanı	Ekilen	Nadas	Sebze Bahçeleri Alanı	Süs Bitkileri Alanı	Toplam	Diğer Meyveler, İçecek ve Baharat Bitkileri Alanı	Bağ Alanı	Zeytin Ağaçlarını Kapladığı Alan	Yem Bitkileri Alanı
2010	230.546	228.888	223.718	1.151	4.019	-	1.659	1.045	613	-	8.878
2011	232.358	230.587	225.707	1.127	3.753	-	1.771	1.139	632	-	9.621
2012	225.060	223.081	218.265	1.139	3.676	1	1.979	1.284	695	-	10.314
2013	191.419	189.300	147.797	10869	3.634	-	2.119	1.416	703	-	12.073
2014	211.731	209.515	202.989	3.871	2.655	-	2.217	1.750	466	-	11.838

Kırklareli’nde 2014 itibariyle toplam işlenen tarım alanı ve uzun ömürlü bitki alanı 211.731 hektardır. 2013 yılında en düşük seviyesine gerileyen tarım alanları 2014’te tekrar artış göstermiştir. 2014’te 209.515 hektar alan işlenirken 202.989 hektar alan ekilmiş, 3.871 hektar alan nadasa bırakılmıştır. İldeki sebze bahçeleri 2.655 hektar alan kaplarken yalnızca 2012 yılında 1 hektar süs bitkileri tarımı yapılmıştır. Diğer yıllarda süs bitkileri üretimi gerçekleştirilmemiştir. İlde diğer meyveler, içecek ve baharat bitkileri alanı 1.750 hektar iken bağ alanı 466 hektar, yem bitkileri alanı 11.838 hektar büyüklüğündedir.

Yıl	Toplam	Parfümeri, Eczacılık Gibi Bitkiler, Şeker Pancarı ve Yem Bitkileri Tohumları	Patates, Kuru Baklagiller, Yenilebilir Kök ve Yumrular	Saman ve Ot (Yem Bitkileri)	Tahıllar	Yağlı Tohumlar	Şeker Pancarı
2010	223.701	-	1.317	8.872	142.233	70.303	863
2011	225.707	-	1.505	9.621	132.898	80.936	719
2012	225.659	-	1.143	10.313	138.371	75.493	281
2013	182.372	-	738	12.038	122.156	47.152	289
2014	207.717	-	324	11.838	133.617	61.728	205

Kırklareli’nde 2014 itibariyle toplam 1.139.435 hektarlık alanda tahıl ve diğer bitki üretimi yapılmaktadır. İlde 555.216 hektarlık alanda tahıl üretimi yapılırken 415.643 hektarlık alanda saman ve ot üretimi yapılmaktadır. Patates, kuru baklagiller, yenilebilir kök ve yumruların üretim alanı 4.039 hektardır. Yağlı tohumların üretim alanı 154.923 hektar iken 9.609 hektarlık alanda şeker pancarı üretilmektedir.

Tablo 10- Kırklareli İlçelere Göre Tarım Alanı Kullanımı

İlçe	Toplam İşlenen Tarım Alanı ve Uzun Ömürlü Bitkiler	Toplam İşlenen Tarım Alanı	Ekilen	Nadas	Sebzeye Bahçeleri Alanı	Süsbütaneleri Alanı	Toplam	Diğer Meyveler, İçecek ve Baharat Bitkileri Alanı	Bağ Alanı	Zeytin Ağaçlarını Kapladığı Alan	Yem Bitkileri Alanı
Merkez	45.836	44.995	43.228	1.266	501	-	841	633	209	-	4.513
Babaeski	43.070	42.794	40.749	1.043	998	-	276	211	65	-	2.600
Demirköy	1.222	1.150	172	899	78	-	72	72	-	-	124
Kofçaz	6.717	6.543	6.418	104	21	-	174	172	2	-	767
Lüleburgaz	68.770	68.359	67.872	209	278	-	412	315	97	-	2.514
Pehlivanköy	7.628	7.540	7.411	99	30	-	88	74	14	-	290
Pınarhisar	20.651	20.495	20.244	27	224	-	156	84	71	-	744
Vize	17.838	17.640	16.895	223	522	-	198	189	9	-	288

Kaynak: TÜİK 2014 verileri

Kırklareli ilçeleri arasında en fazla tarım alanı ve uzun ömürlü bitki alanı işlenen ilçe 68.770 hektar ile Lüleburgaz’dır. Lüleburgaz’ı sırasıyla 45.836 hektar ile merkez ilçe ve 43.070 hektar ile Babaeski takip etmektedir.

Tablo 11- Kırklareli İlçelere Göre Seçilmiş Tahıl ve Diğer Bitkisel ürünlerin Üretimi

İlçe	Buğday	Arpa	Mısır (Slaj)	Ayçiçeği	Çeltik
Türkiye	22.050.000	7.900.000	17.835.115	1.523.000	900.000
Kırklareli	439.110	29.924	348.979	146.682	25.769
Merkez	71.086	5.580	183.039	33.182	42
Babaeski	89.647	2.095	74.500	36.024	18.734
Demirköy	-	-	1.440	-	-
Kofçaz	12.893	335	14.000	2.581	-

Lüleburgaz	165.489	11.559	44.500	43.524	673
Pehlivan köyü	15.175	744	6.150	3.663	6.320
Pınarhisar	48.044	4.031	17.050	14.524	-
Vize	36.776	5.580	8.300	13.184	-

Kırklareli'nde ilçelere göre seçilmiş tarım alanları ve diğer bitkisel ürünlerin üretim miktarları incelendiğinde 439.110 ton ile en fazla buğday üretimi yapıldığı görülmektedir. 2. sırada 348.979 ton ile mısır, 3. sırada 146.682 ton ile ayçiçeği gelmektedir. En fazla buğday üretimi 165.489 ton ile Lüleburgaz'da gerçekleştirilirken en fazla mısır üretimi 183.039 ton ile merkez ilçede gerçekleştirilmektedir.

6. BÖLÜM: GİDER KALEMLERİNİN BELİRLENMESİ

Hububatta kurulacak lisanslı depo işletmesi teknolojisi ve yatırım kalemleriyle ilgili açıklamalar raporun ilgili bölümlerinde belirtilmiştir. Söz konusu verilerden hareketle lisanslı depoculuk işletmesi yatırım kalemleri ve tutarları aşağıda gösterilmiştir.

Tablo 12 - Sabit Yatırım Giderleri

S.NO	Sabit Yatırım Giderleri	Miktarı	Birimi	Birim Fiyatı	Toplam Tutarı (TL)
A.	Etüt-Proje,Mühendislik ve Kontrollük Giderleri				1.000.000
1	Proje Gideri	1	Adet	300.000	300.000
2	Kontrollük Gideri	1	Adet	200.000	200.000
3	Yayın ve Tanıtım Giderleri	1	Adet	500.000	500.000
B.	İnşaat Giderleri (Toprak İşleri, Alt yapı, Üst yapı, Sanat yapıları vb.)				16.900.920
1	Arsa Gideri	25.000	m ²	100	2.500.000
2	Çelik Silo Yapımı	10	Adet	1.245.192	12.451.920
3	İdari Bina	300	m ²	1.550	465.000
4	Çiftçi Dinlenme Evi	100	m ²	600	60.000
6	Malzeme Deposu	200	m ²	600	120.000
7	Bekçi Binası	25	m ²	1.200	30.000
8	Kantar Binası	20	m ²	1.200	24.000
10	Saha Düzenlemesi	5.000	m ²	250	1.250.000
C.	Makine ve Teçhizat Giderleri				1.630.000
10	Toz Toplama Sistemi	1	Adet	300.000	300.000
11	Silo İçi Baskül	4	Adet	75.000	300.000
12	Asansör	1	Adet	105.000	105.000

15	Vasıta Baskülü	2	Adet	40.000	80.000
16	Kamyon Kaldırıcı	2	Adet	90.000	180.000
17	Laboratuvar Cihazları	2	Takım	75.000	150.000
18	Yangın Alarm ve Söndürme Sistemi	1	Adet	305.000	305.000
19	Bilgisayar Donanımı	12	Adet	2.000	24.000
20	Lisanslı depoculuk yazılım programı	1	Adet	150.000	150.000
21	Ofis demirbaşları	12	Adet	3.000	36.000
				TOPLAM	19.530.920

Hububat için kurulacak 100.000 ton kapasiteli lisanslı depo işletmesinin yatırım tutarı 19.530.920 TL olarak hesaplanmıştır.

6.1. LİSANSLI DEPOCULUK ŞİRKETİ İŞLETME GİDERLERİ

İşletme faaliyetleri dikkate alınarak harcama kalemleri itibariyle bir yıllık işletme giderleri, gider kalemleri bazında her ana grubun altında gösterilmiştir. Giderler mevcut lisanslı depo şirketleri mali tablolarının incelenmesi sonucu oluşturulmuştur.

6.1.1 İLK MADDE VE MALZEME GİDERLERİ

Bu hesap grubu mal ve hizmetlerin üretilmesini, işletme faaliyetlerinin devamlılığını sağlamak amacıyla tüketilen her türlü direk ilk madde malzeme, endirekt malzeme ve üretimle ilgili dışarıya yaptırılan işleri kapsamaktadır.

- Depolanacak hububatın analiz, depolama, iade aşamalarında düzenlenecek belgelerin bastırılması ve yazılması için yapılacak kırtasiye giderleri,
- Bilgi işlem alanında kullanılacak sarf malzemeleri,
- Depolama tesisi yedek parça giderleri,
- Depoda kullanılan cihazlar için alınacak yedek parçalar seyyar cihazlar yedek parça giderleri,
- Yukarıda açıklanan ilk madde ve malzeme giderleri dışında hizmetin üretilmesi ve depolama faaliyetleri için yapılan diğer giderler Diğer İlk Madde ve Malzeme Giderleri,
- Fumigasyon bakılacak ve dezenfeksiyon bu grup içinde yer almaktadır.

6.1.2. PERSONEL GİDERLERİ

Tarım ürünleri Lisanslı Depoculuk Yönetmeliği gereği lisanslı depo şirketinin gerekli sayıda ve nitelikteki teknik, idari ve yardımcı personeli istihdam etmesi zorunludur. Mevcut uygulamalarda dikkate alınarak görev yapacak personel ve net ücretleri aşağıda yer almaktadır.

Tablo 13 - Personel Giderleri

1 İşletme Müdürü (Yüksek Okul Mezunu)	4.000 TL
2 Muhasebeci	2.500 TL
2 Ekspert (Ziraat/Gıda Fak. Mezunu)	3.000 TL
2 Teknisyen	2.500 TL
2 Tartıcı	2.000 TL
1 Memur	2.000 TL
3 İşçi	1.000 TL

Kurulacak lisanslı deponun organizasyon şemasında bulunması gerekli kadrolar ve personel sayıları belirlenerek ödenecek ücret, fazla çalışma ücreti ve SGK primleri bu hesap grubu içinde yer almaktadır.

6.1.3. ELEKTRİK, SU VE GAZ GİDERLERİ

Kurulacak deponun faaliyetlerini yürütmesinde depo ve saha aydınlatması, tartı ve analiz cihazlarının kullanımı ve büro faaliyetleri sırasında kullanılacak enerji elektrik, su ve yakıt giderleri bu hesap giderleri içinde yer almaktadır.

6.1.4. TAMİR VE BAKIM GİDERLERİ

Depolama tesisinin hizmet verme sürecinde meydana gelebilecek tamir bakım ve temizlik giderleri bu hesap grubu içinde yer almaktadır.

6.1.5. TAŞIMA GİDERLERİ

İşletme faaliyetlerini sürdürmesi aşamasında ihtiyaç duyulan ürün ve malzemenin depolama tesislerine taşınması için yapılan gider bu grup içinde yer almaktadır.

6.1.6. HABERLEŞME GİDERLERİ

İşletme faaliyetinin sürdürülmesi için yapıla telefon, faks, internet, posta, kargo giderleri bu grup içinde yer almaktadır.

6.1.7. DIŞARIDAN SAĞLANAN DİĞER FAYDA VE HİZMETLER

Kurulacak depoda ürün, depo ve tesis güvenliğinin sağlanması amacıyla çalıŐtırılacak 3 güvenlik elemanı için yapılacak hizmet alımı giderleridir.

6.1.8. BAĞIMSIZ DENETİM GİDERİ

6102 sayılı Türk Ticaret Kanununun 398'inci maddesi ve 23.1.2013 tarih 28537 sayılı Resmi Gazetede yayımlanan 2012/4213 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı gereğince lisanslı depo işletmelerinin Bağımsız Denetim Firmalarınca denetlenmesi zorunludur. Bağımsız Denetim Gideri bu amaçla gider kalemleri arasında yer almaktadır.

6.1.9. SİGORTA GİDERLERİ

Kurulacak depolama tesisinin lisanslı depoculuk kapsamında depolanan ürünler için hırsızlık, yangın, duman, infilak, deprem ve dahili su basması, sel, grev-lokavt-kargaŐalık, terör, fırtına, kar ağırlığı, yıldırım, yer kayması, kara, deniz veya hava araç çarpması ve benzeri diğer rizikolara karşı sigorta yaptırılması zorunludur. Bu amaçla hesaplanmış sigorta giderleri söz konusu poliçeler içinde personel için emniyeti suistimal poliçesi klozu da bulunmaktadır. Ferdi kaza sigorta giderleri bu grup içinde yer almaktadır.

6.1.10. KATILMA PAYLARI

İŞletmenin mesleki kurum ve sivil toplum örgütlerine üyelik aidatlarıdır. İŞletmenin yıllık faaliyetlerden elde edeceği ücretlerin %0,5'i oranında Lisanslı Depoculuk Tazmin Fonuna ödeyeceği nispi aidat ve Bakanlığa ödenecek lisans bedeli bu grup içinde yer almaktadır.

6.1.11. İLAN REKLAM YAYIN VE SERĐİ GİDERLERİ

İŞletme tarafından yayımlanacak ilanlar ile satın alınacak yayın ve dokümanlar için yapılacak ödemeler bu grup içinde yer almaktadır (Standart bedeli, üye olunacak süreli yayınlar, ISIN Kodu ücretleri gibi).

6.1.12. DİĞER ÇEŞİTLİ GİDERLER

İŞletmenin faaliyetleri sırasında yapılacak temsil harcamaları, noter giderleri, kullanılacak kasa, plastik palet ve plastik bidon belleri bu grup içinde yer almaktadır.

6.1.13. VERGİ, RESİM VE HARÇ GİDERLERİ

Kurulacak tesisin mevzuat gereğince tahakkuk ettirilen gider niteliğindeki vergi, resim ve harç giderleri bu grup içinde yer almaktadır.

6.1.14. AMORTİSMAN VE TÜKENME PAYLARI

Kurulacak depolama tesisinin maddi ve maddi olmayan duran varlıkları ile özel tükenmeye tabi varlıklar için ayrılan amortisman gideri ile tükenme payları bu grup içinde yer almaktadır.

6.1.15. FİNANSMAN GİDERLERİ

İşletmenin gerek yatırım gerekse işletme sermayesi ihtiyacını karşılamak üzere yaptığı kısa veya uzun vadeli borçlanmalar ile stoklanacak ürün bedelinin %15'i oranında teminat mektubu için ödenecek komisyon tutarı bu grup içinde yer almaktadır.

Tablo 14 - Lisanslı Depo İşletme Giderleri

HESAP ADI	TOPLAM GİDER (TL)
İLK MADDE VE MALZEME GİDERLERİ	107.000
FUMİGANT VE DEZENFEKTAN GİDERLERİ	70.000
KIRTASIYE GİDERİ	10.000
MUHTELİF AMBALAJ GİDERİ	5.000
DEPOLAMA TESİSİ YEDEK PARÇA GİDERİ	5.000
SEYYAR CİHAZLAR YEDEK PARÇA GİDERİ	2.000
BİLGİSAYAR SARF VE KIRTASIYE MALZEME GİDERİ	10.000
DİĞER İLK MADDE VE MALZEME GİDERLERİ	5.000
PERSONEL ÜCRETLERİ	263.800
NORMAL ÇALIŞMA ÜCRETİ	204.000
FAZLA ÇALIŞMA ÜCRETİ	15.000
SGK SOSYAL SİGORTALAR KURUMU İŞVEREN PAYI	40.800
İŞSİZLİK SİGORTASI İŞVEREN PAYI	4.000
ELEKTRİK SU VE GAZ GİDERLERİ	114.000
ELEKTRİK GİDERİ	96.000
SU GİDERİ	6.000
YAKIT GİDERİ	12.000
TAMİR BAKIM VE TEMİZLİK GİDERLERİ	38.000

TEMİZLİK GİDERİ	5.000
ARAZİ VE ARSA BAKIM GİDERLERİ	5.000
BİNALARIN BAKIM VE ONARIM GİDERLERİ	3.000
TESİS, MAKİNA, CİHAZ VE GEREÇLERİ BAKIM ONARIM GİDERLERİ	25.000
TAŞIMA GİDERLERİ	3.000
KARAYOLU TAŞIMA GİDERLERİ	2.000
DİĞER TAŞIMA GİDERLERİ	1.000
HABERLEŞME GİDERLERİ	20.000
POSTA GİDERLERİ	2.000
TELEFON GİDERLERİ	3.000
KARGO GİDERLERİ	2.000
İNTERNET ABONELİK VE HİZMET BEDELİ	12.000
DİĞER HABERLEŞME GİDERLERİ	1.000
DİŞARDAN SAĞLANAN DİĞER FAYDA VE HİZMETLER	103.000
BAĞIMSIZ DENETİM	20.000
ÖZEL GÜVENLİK HİZMETLERİ GİDER HESABI	65.000
ARAÇ KİRALAMA GİDERİ	18.000
SİGORTA GİDERLERİ	85.000
EMTİA SİGORTALARI	60.000
TESİS SİGORTASI	15.000
FERDİ KAZA SİGORTASI	10.000
KATILMA PAYLARI	12.000
MESLEKİ KURUMLAR AİDATLARI	1.000
LİSANSLI DEPOCULUK TAZMİN FONU	5.000
GÜM. VE TİC. BAK. LİSANS BEDELİ	5.000
DİĞER KATILIM PAYLARI	1.000
İLAN REKLAM YAYIN VE SERGİ GİDERLERİ	30.000
İLAN GİDERLERİ	15.000
GAZETE VE KİTAP VB. GİDERLERİ	5.000
TANITIM GİDERLERİ	10.000
DİĞER ÇEŞİTLİ GİDERLER	20.000

TEMSİL TÖREN AĞIRLAMA VE TOPLANTI GİDERLERİ	10.000
NOTER MAHKEME VE İCRA GİDERLERİ	10.000
VERGİ RESİM VE HARÇ GİDERLERİ	8.000
EMLAK VERGİSİ	2.000
DAMGA VERGİSİ	3.000
BELEDİYE VERGİLERİ (ÇTV)	1.000
ÖZEL İLETİŞİM VERGİSİ	1.000
DİĞER VERGİ RESİM VE HARÇLAR	1.000
AMORTİSMAN VE TÜKENME PAYLARI	1.052.410
İDARE BİNALARI	9.300
İŞLETME BİNALARI AMORTİSMANI	796.680
TESİSLER AMORTİSMANI	75.630
CİHAZLAR AMORTİSMANI	36.000
GEREÇLER AMORTİSMANI	15.600
DÖŞEME VE DEMİRBAŞLAR AMORTİSMANI	7.200
YERÜSTÜ DÜZENLERİ AMORTİSMANI	62.500
MADDİ OLMAYAN DURAN VARLIKLAR AMORTİSMANI	49.500
FİNANSMAN GİDERLERİ	20.000
BANKA KOMİSYON GİDERLERİ	20.000
GENEL TOPLAM	1.876.210

6.2. LİSANSLI DEPOCULUK HİZMET SATIŞ FİYATLARI VE KOŞULLARI

Kırklareli’nde kurulması planlan 100.000 ton kapasiteli hububat lisanslı depo işletmesinin ön görülen yatırım maliyeti tutarı 19.530.920 TL’dir. Şirketin ilk bir yıllık işletme gideri 1.876.210 TL’dir. Hububat üretimi ve talep durumu dikkate alındığında 100.000 ton kapasiteli tesisin ortalama yılda %75 doluluk oranıyla ürün stoklayacağı düşünülmektedir.

Tablo 15 - Lisanslı Depo Aylık Stok Miktarı

AYLAR	LİSANSLI DEPO AYLIK STOK MİKTARI (TON)	DOLULUK ORANI (%)
Temmuz	80.000	80
Ağustos	100.000	100

Eylül	100.000	100
Ekim	100.000	100
Kasım	100.000	100
Aralık	90.000	90
Ocak	90.000	90
Şubat	80.000	80
Mart	60.000	60
Nisan	40.000	40
Mayıs	10.000	10
Haziran	50.000	50
Toplam	900.000	75
Depo Kapasitesi	100.000	

Lisanslı depo işletmeleri faaliyet gelirleri depolama ücreti, boşaltma ücreti, yükleme ücreti ve tartım ücretlerinden oluşmaktadır. Bu gelirler dikkate alınarak %75 doluluk oranı (900.000 ton) ile 1.876.210 TL işletme giderinin başa baş noktası aşağıda görüleceği üzere depo kira ücreti, boşaltma ve yükleme ücretinin 1,7 TL/TON/AY olarak uygulanması ile mümkün olmaktadır. Bu tutarlar üzerinde uygulanacak ücret tarifesi işletmenin kara geçiş noktası olacaktır.

Tablo 16 - Lisanslı Depo Stok Miktarı ve Kira Ücreti

AYLAR	LİSANSLI DEPO AYLIK STOK MİKTARI (TON)	KİRA ÜCRETİ (TL/AY)	TAHAKKUK EDEN KİRA TUTARI (TL)
Temmuz	80.000	1,7	136.000
Ağustos	100.000	1,7	170.000
Eylül	100.000	1,7	170.000
Ekim	100.000	1,7	170.000
Kasım	100.000	1,7	170.000
Aralık	90.000	1,7	153.000
Ocak	90.000	1,7	153.000
Şubat	80.000	1,7	136.000
Mart	60.000	1,7	102.000
Nisan	40.000	1,7	68.000
Mayıs	10.000	1,7	17.000

Haziran	50.000	1,7	85.000
Toplam	900.000		1.530.000
Boşaltma Geliri	100.000	1,7	170.000
Yükleme Geliri	100.000	1,7	170.000
TOPLAM GELİR			1.870.000

Mevcut lisanslı depo uygulamalarında aylık depo kira ücreti 6 TL/TON ile 9 TL/TON arasında uygulanmaktadır. Yükleme boşaltma ücreti de 6 TL/TON ile 9 TL/TON arasında uygulanmaktadır.

Belirlenecek bu kira ücretinin 3 TL/TON/AY tutarındaki kısmı devlet tarafından karşılanmaktadır.

Görüşme yapılan kişilere lisanslı depoculuk sistemin getirdiği vergi avantajları ve kira desteği anlatılmıştır. Söz konusu avantajlar dikkate alınarak başlangıçta 7 TL/TON/AY olarak uygulanacak depo kira ücretinin kabul edilebilir bir tutar olduğu düşünülmektedir.

Depo kira desteği, işletme maliyetleri, yatırım tutarı ve karlılık göz önünde bulundurularak yapılan hesaplamalarda depo kira ücretinin birinci ve ikinci yıl için 7 TL/TON/AY, üçüncü ve dördüncü yıl için 8 TL/TON/AY, beşinci ve altıncı yıl için 10 TL/TON/AY, yedince ve sekizinci yıl için 12 TL/TON/AY, dokuzuncu ve onuncu yıl 14 TL/TON/AY olması öngörülmüştür.

Ayrıca boşaltma ve yükleme gelirlerinin birinci ve ikinci yıl için 7 TL/TON, üçüncü ve dördüncü yıl için 8 TL/TON, beşinci ve altıncı yıl için 10 TL/TON, yedince ve sekizinci yıl için 12 TL/TON/AY, dokuzuncu ve onuncu yıl 14 TL/TON/AY olarak uygulaması öngörülmüştür.

Aşağıdaki tabloda görüldüğü üzere işletmenin ilk faaliyete başladığı yıl gelirlerinin 8.400.000 TL, sabit giderlerinin 1.500.210 TL, değişken giderlerinin 376.000 TL olacağı varsayıldığında işletme söz konusu giderleri 260.000 ton ürün sirkülasyonu ile diğer bir ifade ile %21 doluluk oranı ile karşılayacağı anlaşılmaktadır.

	Birim (TL/Ton)	Toplam		
Satış Geliri	7			8.400.000
Değişken Gider (%)	20			376.000
Sabit Giderler (%)	80			1.500.210
KARA GEÇİŞ ANALİZİ				
Depolama Miktarı (Ton/Ay)	Hasılat (TL)	Değişken Giderler (TL)	Sabit Giderler (TL)	Kar/Zarar

-	-	-	1.500.210	1.500.210
100.000	700.000	120.000	1.500.210	-920.210
200.000	1.400.000	240.000	1.500.210	-340.210
260.000	1.820.000	360.000	1.500.210	7.790

Lisanslı depoculuk şirketleri Gümrük ve Ticaret Bakanlığında alacağı izinle ticari faaliyetlerde bulunabilmektedir. Mevcut uygulamalarda Bakanlık Lisanslı depo şirketlerine kapasitesinin %10'u kadar ticarete izin vermektedir. Kurulması planlanan lisanslı depo şirketinin mülkiyetinde bulunduracağı ürün senetleri karşılığı ticari bankalardan kredi temin ederek 7.000 ton ürün satın alması ve bu ürünü 60 TL/ TON karla satması durumunda Gelir Vergisinden istisna net 420.000 TL gelir sağlayacağı, bu gelirin de 10 süreyle elde edileceği varsayılarak yapılan hesaplama şu şekildedir:

On yıllık işletme gelirleri (brüt)	120.480.000 TL
On yıllık işletme giderleri	24.665.894 TL
Gelir gider farkı	95.814.016 TL

6.3. TESPİT EDİLEN DEPOLAMA ÜCRETİNİN ÜRETİCİ VE SANAYİCİ YÖNÜYLE DEĞERLENDİRİLMESİ:

Lisanslı depoya bırakılan ürün için mudi adına elektronik ortamda düzenlenen ürün senetlerinin el değiştirmesinden doğan kazançlar 31/12/2018 tarihine kadar gelir vergisi ve kurumlar vergisinden istisna tutulmuştur. Lisanslı depolama ücreti olarak ilk yıl için öngörülen tutar 7 TL/TON/AY olup Gıda Tarım ve Hayvancılık Bakanlığınca 3 TL/TON/AY destek olarak ödeneceğinden üreticinin 1 ton için ödemesi gereken aylık depo kira ücreti tutarı 4 TL'dir. Bir üretici 1 ton hububatı 800 TL/TON fiyatla elektronik ürün senediyle satması halinde ödemeyeceği stopaj tutarı 16 TL'dir. Elektronik ürün senedi ile yapılan satıştaki kesintiler 8 TL'dir. Stopaj muafiyetiyle sağlanan bu destek üreticinin iki aylık depo kira ücretini karşılayacak düzeydedir. Elektronik ürün senedinin alım satımıyla gerçekleştirilen ticaret sonucu elde edilen kar kurumlar vergisinden istisnadır.

Lisanslı depoda stoklu 100.000 ton ürünün elektronik ürün senedi aracılığıyla 80 TL/TON karla satıldığı varsaydığımızda satıştan dolayı elde edilen 8.000.000 TL kardan dolayı ödenecek 1.600.000 TL kurumlar vergisi, ürünün elektronik ürün senedi aracılığıyla satılması nedeniyle ödenmeyecektir. Ayrıca alım satım sırasında doğan % 1 KDV tutarı yaklaşık 880.000 TL ödenmeyecektir. Belirtilen vergi avantajları dikkate alındığında lisanslı depo işletmesi tarafından ilk iki yıl için uygulanacak 7 TL/TON/AY (mudi 4 TL/TON/AY ödeyecektir) depo kira ücretinin üretici, tüccar, sanayici ve ihracatçılar tarafından kabul edilebilir bir ücret olduğu düşünülmektedir.

7. EKONOMİK ANALİZ

Projenin ekonomik ömrü 20 yıl olarak kabul edilmiştir. Yatırım maliyetleri ile işletme gelir ve giderleri vergi ve benzeri dış etkenlerden arındırılmadan (Tablo 18) ve arındırılması amacıyla 0,8 ile çarpılarak hesaplanan (Tablo 19) nakit akış tabloları aşağıda gösterilmiştir.

Genel Toplam Gelir	-	-	8.400.000	-	8.400.000	-	9.540.000	-	9.540.000	-	11.820.000	-	11.820.000	-	14.100.000	-	14.100.000	-	16.380.000	-	16.380.000	120.480.000
İşletme Giderleri	-	-	1.876.210	-	1.958.590	-	2.049.208	-	2.148.888	-	2.258.536	-	2.379.148	-	2.623.020	-	2.890.412	-	3.023.652	-	3.458.230	24.665.894
Fark	-	-	6.523.790	-	6.441.410	-	7.490.792	-	7.391.112	-	9.561.464	-	9.440.852	-	11.476.980	-	11.209.588	-	13.356.348	-	12.921.680	95.814.016

Tablo 17 - Lisanslı Depo 10 Yıllık Gelir Gider Tablosu

Tablo 18 - Gelir Gider Nakit Akış Tablosu

Gelir-Gider (TL)	0 YIL	1 YIL	2 YIL	3 YIL	4 YIL	5 YIL	6. YIL	7. YIL	8. YIL	9. YIL	10. YIL
A. Yatırım Giderleri	19.530.920										
B. Proje Gelirleri		8.400.000	8.400.000	9.540.000	9.540.000	11.820.000	11.820.000	14.100.000	14.100.000	16.380.000	16.380.000
C. Proje Giderleri		1.876.210	1.958.590	2.049.208	2.148.888	2.258.536	2.379.148	2.623.020	2.890.412	3.023.652	3.458.230
D. Brüt Gelir (B - C)	95.814.016	6.523.790	6.441.410	7.490.792	7.391.112	9.561.464	9.440.852	11.476.980	11.209.588	13.356.348	12.921.680
E. Vergi (%20) (D x 0,20)		1.304.758	1.288.282	1.498.158	1.478.200	1.912.292	1.888.170	2.295.396	2.241.918	2.671.270	2.584.336
F. Vergilendirilmiş Kar (%20)		5.219.032	5.153.128	5.992.634	5.912.912	7.649.172	7.552.682	9.181.584	8.967.670	10.685.078	10.337.344
VERGİDEN İSTİSNA FAALİYET GELİRLERİ		420.000	420.000	420.000	420.000	420.000	420.000	420.000	420.000	420.000	420.000
G. Yatırıma Katkı Oranı (%25)	4.882.730										
H. Vergi Tutarı (%8) (D x 0,08)		521.903	515.313	599.263	591.289	764.917	755.268	918.158	896.767	1.068.507	1.033.734
I. Vergi İndirim Tutarı (E-H)		782.855	772.969	898.895	886.911	1.147.375	1.132.902	1.377.238	1.345.151	1.602.763	1.550.602
J. Kümülatif Vergi İndirimi		261.240	983.809	1.832.304	2.668.838	3.765.813	4.848.316	5.682.554	6.871.025	6.950.245	7.963.703
K. Vergilendirilmiş kar (%8) (D-H)		6.001.887	5.926.097	6.891.529	6.799.823	8.796.547	8.685.584	10.558.822	10.312.821	12.287.841	11.887.946
L. Sigorta Primi İşveren Payı		32.000	33.920	35.955	38.113	40.399	42.823	45.392	48.115	51.001	54.061
M. Amortis manlar	1.052.410	1.052.410	1.052.410	1.052.410	1.052.410	1.052.410	1.052.410	1.052.410	1.052.410	1.052.410	1.052.410
N. Net Nakit Akışı (Teşviksiz) (F+M)		6.271.442	6.205.538	7.045.044	6.965.322	8.701.582	8.605.092	10.233.994	10.020.080	11.737.488	11.389.754

P. Teşvikler (I + L)		814.855	806.889	934.850	925.024	1.187.774	1.175.725	1.422.630	1.393.266	1.653.764	1.604.663
R. Net Nakit Akışı		7.086.291	7.012.427	7.979.894	7.890.346	9.889.356	9.780.817	11.656.624	11.413.346	13.391.252	12.994.663
(Teşvikler Dâhil) (N+P)											

Tablo 19 - Gelir Gider Nakit Akış İndirgenmiş Tablosu

Gelir-Gider (TL)	0 YIL	1 YIL	2 YIL	3 YIL	4 YIL	5 YIL	6. YIL	7. YIL	8. YIL	9. YIL	10. YIL
A. Yatırım Giderleri	19.530.920										
B. Proje Gelirleri		6.720.000	6.720.000	7.632.000	7.632.000	9.456.000	9.456.000	11.280.000	11.280.000	13.104.000	13.104.000
C. Proje Giderleri		1.876.210	1.958.590	2.049.208	2.148.888	2.258.536	2.379.148	2.623.020	2.890.412	3.023.652	3.458.230
D. Brüt Gelir (B - C)	95.814.016	4.843.790	4.761.410	5.582.792	5.483.112	7.197.464	7.076.852	8.656.980	8.389.588	10.080.348	9.645.770
E. Vergi (%20) (D x 0,20)		968.758	952.282	1.116.558	1.096.622	1.439.493	1.415.370	1.731.396	1.677.918	2.016.067	1.929.154
F. Vergilendirilmiş Kar (%20)		3.875.032	3.809.128	4.466.234	4.386.490	5.757.971	5.661.482	6.925.584	6.711.670	8.064.281	7.716.616
VERGİDEN İSTİSNA FAALİYET GELİRLERİ		420.000	420.000	420.000	420.000	420.000	420.000	420.000	420.000	420.000	420.000
G. Yatırıma Katkı Oranı (%25)	4.882.730										
H. Vergi Tutarı (%8) (D x 0,08)		387.503	380.913	446.623	438.649	575.797	566.148	692.558	671.165	806.427	771.661
I. Vergi İndirim Tutarı (E-H)		581.255	571.369	669.935	657.973	863.696	849.222	1.038.838	1.006.753	1.209.640	1.157.493
J. Kümülatif Vergi İndirimi		261.240	983.809	1.832.304	2.668.838	3.765.813	4.848.316	5.682.554	6.871.025	6.950.245	7.963.703
K. Vergilendirilmiş kar (%8) (D-H)		4.456.287	4.380.497	5.136.169	5.044.463	6.621.667	6.510.704	7.964.422	7.718.423	9.273.921	8.874.109
L. Sigorta Primi		32.000	33.920	35.955	38.113	40.399	42.823	45.392	48.115	51.001	54.061

İşveren Payı											
M. Amortismanlar	1.052.410	1.052.410	1.052.410	1.052.410	1.052.410	1.052.410	1.052.410	1.052.410	1.052.410	1.052.410	1.052.410
N. Net Nakit Akışı (Teşviksiz) (F+M)		4.927.442	4.861.538	5.518.644	5.438.900	6.810.381	6.713.892	7.977.994	7.764.080	9.116.691	8.769.026
P. Teşvikler (I + L)		613.255	605.289	705.890	696.086	904.095	892.045	1.084.230	1.054.868	1.260.641	1.211.554
R. Net Nakit Akışı (Teşvikler Dâhil) (N+P)		5.540.697	5.466.827	6.224.534	6.134.986	7.714.476	7.605.937	9.062.224	8.818.948	10.377.332	9.980.580

Yukarıda yer alan vergi ve benzeri giderlerden arındırılmamış nakit akış tablosu dikkate alınarak hesaplanan işletmenin yatırım değerlendirme kriterleri aşağıda gösterilmiştir.

Tablo 20 - Yatırım Değerlendirme Kriterleri

Lisanslı Depo Değerlendirme Kriterleri		
Değerlendirme Kriteri	Değerler (Teşvikli)	Değerler (Teşviksiz)
Geri Dönüş Süresi (Yıl)	1 Yıl 6 Ay	2 Yıl 3 Ay
Net Bugünkü Değer	13.052.689	9.750.582
Fayda Masraf Oranı	2,21	1,89
Reel İç Karlılık Oranı	18,9	11,2
Nominal İç Karlılık Oranı	29,0	25,1

Lisanslı Depoculuk yapmak isteyen bir yatırımcı öngörülen gelir ve giderlerle çalışması halinde yatırım tutarı 19.530.920 TL'yi teşvik alarak 1 yıl 6 ayda, teşvik almaksızın 2 yıl 3 ayda geri kazanmaktadır. Yatırımın reel iç karlılık oranı teşvikli 18,9 teşviksiz 11,2, nominal iç karlılık oranı teşvikli 29,0 teşviksiz 25,1 olarak gerçekleşmektedir. İç karlılık oranı ortalama ticari faiz oranı olan %10'dan yüksektir ancak depolama sürelerinde veya depo doluluk oranlarında yaşanacak düşüş yatırımın karlılığını azaltacaktır. Fayda masraf oranı teşvikli 2,21 teşviksiz 1,89'dur. Bu durumda yatırımcı Lisanslı Depo için yatıracağı her 1 TL için teşvikli 2,21 TL teşviksiz 1,89 TL kazanacaktır. 20 yıl içinde %10 faiz oranı üzerinden indirgenmiş gelirlerinin toplamı ise bu günkü değeri ile teşvikli 13.052.689 TL, teşviksiz 9.750.582 TL'dir.

Yukarıda yer alan vergi ve benzeri giderlerden arındırılmış nakit akış tablosu dikkate alınarak hesaplanan işletmenin yatırım değerlendirme kriterleri aşağıda gösterilmiştir.

Tablo 21 - Yatırım Değerlendirme Kriterleri (İndirgenmiş)

Lisanslı Depo Değerlendirme Kriterleri		
Değerlendirme Kriteri	Değerler (Teşvikli)	Değerler (Teşviksiz)
Geri Dönüş Süresi (Yıl)	1 Yıl 6 Ay	2 Yıl 2 Ay
Net Bugünkü Değer	12.580.025	9.852.690
Fayda Masraf Oranı	2,24	1,95
Reel İç Karlılık Oranı	19,2	11,5
Nominal İç Karlılık Oranı	29,7	25,6

Lisanslı Depoculuk yapmak isteyen bir yatırımcı dış etkenlerden arındırılmış gelir ve giderlerle çalışması halinde yatırım tutarını teşvik alarak 1 yıl 6 ayda, teşvik almaksızın 2 yıl 2 ayda geri kazanmaktadır.

Yatırımın reel iç karlılık oranı teşvikli 19,2, teşviksiz 11,5, nominal iç karlılık oranı teşvikli 29,7 teşviksiz 25,6 olarak gerçekleşmektedir. İç karlılık oranı ortalama ticari faiz oranı olan %10'dan yüksektir ancak depolama sürelerinde veya depo doluluk oranlarında yaşanacak düşüş yatırımın karlılığını azaltacaktır. Fayda masraf oranı teşvikli 2,24 teşviksiz 1,95'tir. Bu durumda yatırımcı Lisanslı depo için yatıracığı her 1 TL için teşvikli 1,23 TL, teşviksiz 1,10 TL kazanacaktır. 20 yıl içinde %10 faiz oranı üzerinden indirgenmiş gelirlerinin toplamı ise bu günkü değeri ile teşvikli 12.580.025 TL teşviksiz 9.852.690 TL'dir. Belirtilen değerlendirme kriterleri dikkate alındığında lisanslı depo yatırımı yapılabilir bir yatırım olarak görülmektedir.

8. EKONOMİK VE SOSYAL FAYDALAR

Projenin gerçekleştirilmesi durumunda kamu menfaati açısından ortaya çıkacak ekonomik ve sosyal net faydalar, projenin bölgedeki gayri safi katma değer ve istihdam, sosyal sermaye, çevre, faktör verimliliği gibi hususlarda sebep olacağı faydalar aşağıda belirtilmiştir.

1. Lisanslı depolarda stoklanan ürünler miktar ve kalitesi korunarak muhafaza edileceğinden miktar ve kalite kayıpları önlenecektir.
2. Hububat da lisanslı depoya bırakılan ürünlerin elektronik kayıtlarda izlenmesi, müteakip yıllarda üretim planlamasına ve tarım politikalarının oluşturulmasına katkı sağlayacaktır.
3. Ürünün fiziki dolaşımı yerine elektronik ortamda satışı gerçekleştirileceğinden taşıma ve nakliyeden kaynaklı giderler minimize edilecektir.
4. Ürünün üreticiden tüketiciye ulaşmasında sağlıklı bir zincir oluşacaktır.
5. Kurulacak Lisanslı Depo işletmesi ile Kırklareli hububatta bölgenin ticaret merkezi olacaktır.
6. Lisanslı depoya konu ürünlerin kredilendirilmesiyle sağlayacağı finansal katkı ile bölgenin gayri safi katma değer ve istihdamın artmasını sağlayacaktır.
7. Lisanslı depoculuğun faaliyete geçmesi ile lisanslı depoculuğun üretici ve tüccarlara sağlayacağı ekonomik faydalar aşağıdaki tabloda gösterilmiştir.

Buna göre lisanslı depoya;

- a) Ürün bırakan üreticilerin ürünlerini elektronik ürün senedi aracılığı ile satması halinde 100.000 ton ürün için 1.600.000 TL stopaj vergisi avantajı,
  - b) Depolanmış ürünün elektronik ürün senedi ile alım satımını yapanlara 100.000 ton için 1.468.000 TL gelir veya kurumlar vergisi ve 880.000 TL KDV muafiyeti,
  - c) Ürünü lisanslı depoya bırakan mudilere devletçe 100.000 ton için 3.000.000 TL depo kira desteği avantajı sağlanmaktadır.
8. Üreticilerin ürünlerini piyasa fiyatlarının düşük olduğu dönemlerde satmak yerine Lisanslı depoculuğun sağladığı depolama ve finansman imkanı sayesinde fiyatların uygun olduğu dönemde satmaları gelirlerini artıracaktır.
  9. Bağımsız yetkili sınıflandırıcılar tarafından kalite ve sınıflandırması yapılmış ürüne olan talep, fiyat artışına olumlu katkı sağlayarak kaliteli üretimi teşvik edecektir.

8.1. BEKLENEN SONUÇLAR VE RİSK ANALİZİ

Kırklareli'nde kurulacak 100.000 ton kapasiteli bir lisanslı depo şirketi hububat tarımına, ticaretine, sanayisine önemli ölçüde katkı sağlayacak, istihdamın ve gelirin artmasına neden olacaktır. Tarım ürünleri ticaretini kolaylaştıran ve bir güven mekanizması oluşturan lisanslı depoculuk sistemine üretici/tüccar/sanayici/ihracatçı ve tasarrufluların zaman içerisinde ilgi duyacakları düşünülmektedir.

Standardı belirlenmiş hububatın, uygun fiziki koşullara sahip depolarda muhafaza edilmesi sanayici, tüccar, ihracatçı ve tüketiciler için önemli bir avantaj oluşturacaktır. Kırklareli'nde

lisanslı depoculuk şirketi kurulması için borsa ve mevcut büyük işletmelerin işbirliği içinde olmaları sisteme olan güveni artıracaktır.

Raporun muhtelif bölümlerinde sistemin paydaşlarına sağladığı fayda ve avantajları belirtilmiş olmakla birlikte riskleri de aşağıda belirtilmiştir.

1- Lisanslı deponun doluluk oranı, yatırımın karlılığını etkileyen en büyük faktördür. Bu nedenle hububat üretim miktarının doğrudan doğal koşullara bağımlı olması en büyük riski oluşturmaktadır. Bu nedenle rekoltenin iyi olduğu yıllarda lisanslı depoda optimum doluluğa ulaşılması halinde bir sonraki yıl rekolte tahmini yapıncaya kadar piyasa dengelerini sağlayacak miktarda hububatın lisanslı depoda tutulması riski azaltacaktır.

2- Yatırım tutarının büyük ölçekli olması yeterli ve güçlü bir sermaye birikimi gerektirmektedir. Bu da lisanslı depoculuk yatırıma olan ilgiyi azaltmaktadır. Ticaret Borsasının sektörle ortaklık yapısı ile kuracakları şirketler aracılığıyla lisanslı depoculuk yatırımı yapması yatırımcılara daha küçük sermaye ile bu alanda yatırım yapmalarını kolaylaştıracaktır.

3- Lisanslı depo işletmecisi ile ürününü lisanslı depoya teslim eden mudilerin faydaları zıt yönlüdür. Piyasa şartlarına bağlı olarak mudilerin ürününü lisanslı depodan çekme talepleri risk oluşturmaktadır. Lisanslı depoya ürün bırakan mudilerin ürünlerini depo kira ücreti nedeniyle çekmeden bekletmeleri halinde arzın azaldığı dönemde satmalarıyla daha fazla kar elde edecekleri yönünde yapılacak çalışmalar lisanslı depoda ürün bekletme süresini uzatabilecektir.

4- Üreticiler ile sektörün lisanslı depoculuk hakkında yeterli bilgiye sahip olmamaları işletmecilik açısından risk olarak görülmektedir. Bölgedeki üretici, tüccar, sanayici ve diğer paydaşlara lisanslı depoculuğun faydaları hakkında etkin bilgilendirme yapılması, lisanslı depoculuk sistemine olan talebi artıracaktır.

5- Mudilerin belirlenen depo kira ücretlerini kabullenmeleri zaman alacaktır. Bu da işletmecilik açısından risk olarak değerlendirilmektedir. Raporun ilgili bölümünde izah edildiği üzere devletçe verilen desteklerin, mudilere depo kira ücretleri üzerinde avantaj sağladığı izah edilmesi halinde risk ortadan kalkacaktır.

Kaynakça

- Lisanslı Depoculuk Kanunu, 17 Şubat 2005 tarih ve 25730 sayılı Resmi Gazete, Ankara.
- Lisanslı Depoculuk Tazmin Fonu Yönetmeliği, 21 Aralık 2005 ve 26030 sayılı Resmi Gazete, Ankara.
- Ürün İhtisas Borsalarının Kuruluş, İşleyiş ve Denetim Usul ve Esasları Hakkında Genel Yönetmelik, 09 Mart 2005 tarih ve 25750 sayılı Resmi Gazete, Ankara
- Yetkili Sınıflandırıcıların Lisans Alma, Faaliyet ve Denetimi Hakkında Yönetmelik 08 Ekim 2005 ve 25960 sayılı Resmi Gazete, Ankara.
- Gelir Vergisi Kanunu ve Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun, 3 Temmuz 2009 ve 29277 sayılı Resmi Gazete, Ankara.
- Kurumlar Vergisi Genel Tebliği, 13 Ağustos 2009 tarih ve 27318 sayılı Resmi Gazete, Ankara.
- Elektronik Ürün Senedi Yönetmeliği, 12 Kasım 2011 ve 28110 sayılı Resmi Gazete, Ankara.
- Lisanslı Depoculuk Tazmin Fonu Yönetmeliğinde Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik, 12 Kasım 2011 ve 28110 sayılı Resmi Gazete, Ankara.
- Hububat, Baklagiller ve Yağlı Tohumlar Lisanslı Depo Tebliği, 12 Nisan 2013 ve 28616 sayılı Resmi Gazete, Ankara.
- Lisanslı Depoculuk Tazmin Fonu Yönetmeliğinde Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik, 18 Ocak 2013 ve 28532 sayılı Resmi Gazete, Ankara.
- Lisanslı Depoculuk Yönetmeliği, 12 Nisan 2013 ve 28616 sayılı Resmi Gazete, Ankara.7
- Yetkili Sınıflandırıcıların Lisans alma, Faaliyet ve Denetimi Hakkında Yönetmelikte Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik, 18 Ocak 2013 ve 28532 sayılı Resmi Gazete, Ankara.
- Bakanlar Kurulu Kararı 2014/6849 sayılı karar 16 Ekim 2014 ve 29147 sayılı Resmi Gazete, ANKARA
- 2009/15199 Sayılı Yatırımlarda Devlet Yardımları Hakkında Bakanlar Kurulu Kararı
- Ekonomi Bakanlığı, 2012. Yeni Teşvik Sistemi, Yatırımlarda Devlet Yardımları, T.C. Ekonomi Bakanlığı, Teşvik Uygulama ve Yabancı Sermaye Genel Müdürlüğü
- Kamu Taşınmazlarının Yatırımlara Tahsisi, T.C. Maliye Bakanlığı Millî Emlak Genel Müdürlüğü
- MKK, Merkezi Kayıt Kuruluşu 2011 Yılı Faaliyet Raporu
- 5904 sayılı Gelir Vergisi Kanunu ve Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılması Hakkındaki Kanun
- Resmi Gazete, 2012. Bakanlar Kurulu Kararı, Karar Sayısı: 2012/3305, 19 Haziran 2012, Sayı : 28328, Ankara.
- Resmi Gazete, 2012. Bakanlar Kurulu Kararı, Karar Sayısı: 2012/3305, 19 Haziran 2012, Sayı : 28328, Ankara.

- G m r k ve Ticaret Bakanlığı,
- Gıda Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı
- Başbakanlık Mevzuatı Geliştirme ve Yayın Genel Müdürlüğü
- Toprak Mahsulleri Ofisi Genel Müdürlüğü
- Türkiye İstatistik Kurumu
- Türk Standartları Enstitüsü
- Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği
- Akhisar Ticaret Sanayi Odası
- Yücel, İ. 2011. Tarımsal  r n Piyasalarının Geliştirilmesi Projesi, Lisanslı Depoculuk ve  r n İhtisas Borsacılığı
- Gıda Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı 2014-2018 Akhisar Tarım Strateji Belgesi
- TMO Ticaret Daire Başkanı Remzi Zor'un Bulgaristan seyahat raporu.
- TMO Alım Muhafaza Daire Başkanı Hikmet ÖZKAN'ın Macaristan seyahat raporu
- 2014/62 sayılı tebliğ, 17 Ocak 2015 Cumartesi 29239 sayılı Resmî Gazete
- 14/7/2009 tarihli ve 2009/15199 sayılı Bakanlar Kurulu Kararnamesi
- Hazine Müsteşarlığınca  ıkarılan 2009/1 sayılı "Yatırımlarda Devlet Yardımları Hakkında Kararın Uygulanmasına İlişkin Tebliğ"
- 15/06/2012 tarihli ve 2012/3305 sayılı Bakanlar Kurulu Kararnamesi, Yatırımlarda Devlet Yardımları Hakkında Karar,
- Ekonomi Bakanlığı, 2012/1 sayılı "Yatırımlarda Devlet Yardımları Hakkında Kararın Uygulanmasına İlişkin Tebliğ"
- İTB, 1993. Vadeli İşlem Borsaları İçin Temel Rehber, İzmir Ticaret Borsası Yayınları, Yayın No: 51
- Tuncer, H. O., 1994. Ticaret Borsaları ve Vadeli İşlem Piyasaları (Forward, Futures, Options), Tarımda Desteklemeye Alternatif Politika  nerisi, Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği, Yayın No: 292, AYDB: 143, Kozan Ofset, Ankara.
- Akay, Mustafa : "Lisanslı Depoculuk Sistemi ve  r n İhtisas Borsası" 2016
- Mızrak Gürbüz: " r n İhtisas Borsacılığı Sisteminde Lisanslı Depoculuğun Yeri" Konya Ticaret Borsası Dergisi, Eylül 2007
-  nal Muhammed Raşit : "Tarım  r nler, Lisanslı Depoculuk Araştırma Raporu" Sektörel Araştırmalar Serisi-3 T.C. Fırat Kalkınma Ajansı. Temmuz 2015
-  nyel Ticaret Borsası- ztaş Ltd Şti Lisanslı Depoculuk Fizibilite Raporu
- T.C.Doğu Akdeniz Kalkınma Ajansı DOĞAKA Tarım  r nleri Lisanslı Depoculuk Araştırması ve  n Fizibilite alışması,
- ÖZKAN, H. : "Lisanslı Depoculuk Sistemi ve Devlet Destekleri" EUSD Hayat Dergisi, Ocak-Mart-2015, Sayı 13,
- ÖZKAN, H: "Lisanslı Depoculuk Sisteminin  nemi ve İşleyişi", Türkiye Tohumcular Birliği Dergisi, Ekim, Aralık 2013, Yıl 2, Sayı 8.